

SABIEDRISKO PAKALPOJUMU REGULĒŠANAS KOMISIJA

Ziņojums par tirgus analīzi

Eiropas Komisijas 2003. gada 11. februāra Rekomendācijā par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (2003/311/EK) minētais

tirgus Nr. 16: Balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos

Rīga, 2006. gada marts

Satura radītājs

Attēli	4
Tabulas	4
1. Ievads	5
1. Ievads	5
1.1. Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas	5
1.2. Eiropas Kopienu regulējums	6
1.2.1. Tirdzniecības specifiskie tiesību akti	6
1.2.2. Būtiska ietekme tirgū	6
1.2.3. Tirdzniecības process	7
2. Pašreizējā situācija	7
2.1. Būtiskas ietekmes noteikšana likuma „Par telekomunikācijām” kontekstā	7
2.2. Noteikumi pārejai no likuma „Par telekomunikācijām” uz Elektronisko sakaru likumu	9
3. Tirdzniecības gaita	9
3.1. Elektronisko sakaru likums	9
3.2. Pārejas noteikumi saskaņā ar ESL	10
3.3. Tirdzniecības koncepcija	10
3.3.1. Konkrētā tirdzniecības analīze	11
3.3.2. Komersantu ar būtisku ietekmi noteikšanas kritēriji	12
3.3.3. Kopeja dominējošā stāvokļa novērtēšana saistītajos tirgos	15
3.4. Noteikumi	16
3.4.1. Noteikumi par konsultāciju kārtību ar tirdzniecību dalībniekiem	16
3.4.2. Noteikumi par tirdzniecības analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību	16
3.5. Informācijas vākšana	19
3.5.1. Izmantotā informācija	19
3.5.2. Noteikumu par tirdzniecības analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, 1. pielikums	20
3.5.3. Noteikumu par tirdzniecības analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, 2. pielikums	21
3.6. Prioritāri analizējamie tirgi	24
3.6.1. Rekomendācijā minētie tirgi	24
3.6.2. Konsultāciju dokumenti	25
3.6.4. Konsultējamie jautājumi	27
3.6.3. Konsultāciju rezultāti	27
4. Konkrētie tirgi	28
4.1. Rekomendācijā minētais tirdzniecības tirgs	28
4.2. Attiecīgie pakalpojumi	28
4.3. Situācija tirgos	28
4.4. Tirdzniecību dalībnieki	29
4.4.1. Elektronisko sakaru komersanti	29
4.4.2. Starpsavienojumu nosacījumi	29
4.4.3. Tīkla struktūra	31
5. Nacionāla konsultācija	32
6. Konkurences padomes viedoklis	32
7. Tirdzniecības definīcija	32
7.1. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums	32

7.1.1. Vai īsziņas un datu pārraide mobilos tīklos ir iekļautas tirgū Nr. 16?	32
7.1.2 Vai mobilie virtuālie operatori ir iekļauti tirgū Nr. 16?.....	33
7.1.3. Vai 2G un 3G pakalpojumi veido vienotu tirgu?.....	33
7.1.4. Vai radiokomunikāciju tīkli ir iekļauti tirgū Nr. 16?	34
7.1.5. Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos mobilajos tīklos komersantiem veido vienotu tirgu?.....	34
7.2. Ģeogrāfiskā mēroga novērtējums	35
7.3. Tirgus definēšanas rezultāti	35
8. Tirgus analīze.....	35
8.1. Tirgus dalijums	35
8.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai	35
8.3. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)	35
8.4. Nepietiekama kompensējošā pirktpēja vai tās trūkums	36
8.5. Potenciālas konkurences trūkums	37
8.6. Rezultāti	37
8.7. Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū	37
9. Būtiskā ietekme tirgū	38
9.1. Speciālu prasību (saistību) noteikšana elektronisko sakaru komersantiem	38
9.2. Saistības	39
9.2.1. Caurredzamības saistības	39
9.2.2. Vienlīdzīgas attieksmes saistības	39
9.2.3. Atdalītas finanšu uzskaites saistības	40
9.2.4. Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības.....	40
9.2.5. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam ..	40
9.3. Elektronisko sakaru komersanti ar būtisku ietekmi tirgū	41
9.3.1. „Latvijas Mobilais Telefons” SIA	41
9.3.2. SIA „Tele2”	45
9.3.3. AS „Telekom Baltija”	48
Saīsinājumi.....	51

Attēli

1. attēls: Savienojumu pabeigšana	28
2. attēls: Tirgus daļas	29

Tabulas

1.tabula: Otrā pielikuma struktūra	19
2.tabula: Piedāvātie pakalpojumi	21
3.tabula : Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju mobilajā elektronisko sakaru tīklā	21
4.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	22
5.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par nomātām līnijām	22
6.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par atsaistītām piekļuvēm.....	22
7.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par interneta piekļuvēm:	22
8.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par viesabonēšanas pakalpojumiem	23
9.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par izplatīšanas pakalpojumiem	23
10.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par platījumā piekļuvēm	23
11.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par piekļuvēm un izsaukumu veikšanu	24
12.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem mobilajā elektronisko sakaru tīklā.....	24
13.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	24
14.tabula: Tirgu, kuros tiek sniegti Rekomendācijā minētie vairumtirdzniecības pakalpojumi, koncentrācija.....	26
15. tabula: „Latvijas Mobilais Telefons” SIA starpsavienojuma līgumi	30
16.tabula: SIA „Tele2” starpsavienojuma līgumi.....	30
17.tabula: SIA „Telekom Baltija” starpsavienojuma līgumi.....	31
18.tabula: Galalietotāji mobilajos tīkllos.....	42
19.tabula: Izejošā noslodze mobilajos tīkllos	48
20.tabula: Darbības ieņēmumi	48

1. Ievads

Lai veicinātu konkurenci elektronisko sakaru nozarē, Elektronisko sakaru likums (turpmāk – ESL) saskaņā ar Eiropas Kopienu (turpmāk – EK) elektronisko sakaru nozares regulējumu deleģē Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai (turpmāk – Komisija) tiesības definēt konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus (tirgu definēšana), veikt definēto tirgu analīzi konkurences novērtēšanai šajos tirgos, lai noteiktu elektronisko sakaru komersantus (turpmāk – komersantus) ar būtisku ietekmi tirgū (būtiskas ietekmes noteikšana), kā arī piemērot, saglabāt, grozīt vai atcelt īpašas prasības (saistības) elektronisko sakaru komersantiem, kuru ietekme konkrētajā tirgū atzīta par būtisku (saistību noteikšana).

1.1. Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas

Tirgus definēšana ir ekonomiska rakstura analīze, kas izmanto EK administratīvo un Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk – ET) juridisko pieredzi.

Definējot konkrētos tirgus elektronisko sakaru nozarē, tiek analizētas elektronisko sakaru komersantu veiktās darbības tirgū. ESL definē elektronisko sakaru komersantu kā komersantu, kas veic divu veidu darbības – nodrošina elektronisko sakaru tīklu vai sniedz elektronisko sakaru pakalpojumu (turpmāk – pakalpojums).

ESL definē minētās darbības šādā veidā:

- elektronisko sakaru tīkla nodrošināšana - publiskā elektronisko sakaru tīkla izveide, ierīkošana, attīstīšana, ekspluatācija, kontrole un piekļuves nodrošināšana tam;
- elektronisko sakaru pakalpojums - pakalpojums, kuru parasti nodrošina par atlīdzību un kurš pilnīgi vai galvenokārt sastāv no signālu pārraidīšanas elektronisko sakaru tīklos.

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši konkurences tiesībām, ir jāidentificē:

- visi tie pakalpojumi, kas veido identificējamu tirgus produktu (preču vai pakalpojumu tirgi);
- ģeogrāfiskā teritorija, kurā tiek sniegtas preces vai pakalpojumi (ģeogrāfiskie tirgi).

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši ET praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu tirgi);
- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu tirgi).

Elektronisko sakaru nozarē tirgus sadalījums funkcionālā līmenī tiek izmantots tādēļ, ka regulējums, ko Komisija var piemērot vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktu tirgiem, atšķiras.

- Elektronisko sakaru nozarē vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi, ko viens elektronisko sakaru komersants sniedz citiem elektronisko sakaru komersantiem, un parasti tā ir daļa no tīkla nodrošināšanas – pakalpojumi, kas tiek sniegti, nodrošinot piekļuvi un starpsavienojumu vai tālākpārdošanas veikšanai.
- Elektronisko sakaru nozarē mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi galalietotājiem. Atbilstoši ESL abonentam ir fiziska vai juridiska persona, kas ir noslēgusi līgumu ar elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēju par konkrētu elektronisko sakaru pakalpojumu saņemšanu, bet galalietotājs ir

elektronisko sakaru pakalpojumu lietotājs, kas šos pakalpojumus neizmanto elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai citām personām.

Komisija, definējot konkrētos tirgus, izvērtē gan mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgus, gan attiecīgos vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgus. Komisija, veicot tirgu definēšanu un analīzi, var noteikt prioritāri analizējamos tirgus un/vai vairāku tirgu grupas (klasterus).

1.2. Eiropas Kopienu regulējums

Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvas 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva) (turpmāk – Direktīva 2002/21/EK) 14., 15. un 16. pants nosaka principus, kādus Valsts pārvaldes iestādes (turpmāk – VPI) ievēro, veicot elektronisko sakaru tirgu definēšanu, analīzi un saistību piemērošanu komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū. Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīva 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (universālā pakalpojuma direktīva) (turpmāk – Direktīva 2002/22/EK) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2002.gada 7. marta Direktīva 2002/19/EK par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu (piekļuves direktīva) (turpmāk – Direktīva 2002/19/EK) nosaka saistības (speciālas prasības) komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū.

1.2.1. Tirgus analīzei specifiskie tiesību akti

2002. gada 11. jūlijā Eiropas Komisija publicēja Komisijas vadlīnijas tirgus analīzei un būtiskas ietekmes tirgū novērtēšanai saskaņā ar Kopienas elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu regulēšanas pamatprincipiem (2002/C 165/03) (turpmāk – Vadlīnijas).

2003. gada 11. februārī Eiropas Komisija publicēja Rekomendāciju par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (2003/311/EK) (turpmāk – Rekomendācija).

1.2.2. Būtiska ietekme tirgū

Eiropas Kopienu regulējums nosaka, ka uzņēmums (elektronisko sakaru komersants, turpmāk - komersants) uzskatāms par tādu, kam ir būtiska ietekme tirgū, ja tas individuāli vai kopā ar citiem bauda stāvokli, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, t.i., ekonomisku spēku, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no konkurentiem, klientiem un galalietotājiem.

VPI izvērtē, vai vismaz divi uzņēmumi (komersanti) kopā atrodas dominējošā stāvoklī tirgū, darbojas saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem un pēc iespējas ņem vērā vadlīnijas par tirgus analīzi un būtiskas ietekmes tirgū novērtējumu. Kritēriji, ko izmanto, veicot novērtēšanu, ir izklāstīti Direktīvas 2002/21/EK 2.pielikumā.

Ja uzņēmumam (komersantam) ir būtiska ietekme konkrētajā tirgū, var uzskatīt, ka tam ir būtiska ietekme cieši saistītā tirgū, ja saikne starp šiem diviem tirgiem ir tāda, kas ļauj ietekmi, kas ir vienā tirgū, paplašināt uz otru tirgu, tādējādi nostiprinot uzņēmuma ietekmi tirgū.

1.2.3. Tirdzniecības analīzes process

Rekomendācijā saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 1.pielikumu nosaka tos preču un pakalpojumu tirgus elektronisko sakaru nozarē, kuru raksturojums var būt tāds, kas dod pamatu minēto reglamentējošo pienākumu uzlikšanai saskaņā ar Direktīvu 2002/19/EK un Direktīvu 2002/22/EK, nekavējot tirgus attīstību, un kurus īpašos gadījumos var noteikt saskaņā ar konkurences tiesībām. Eiropas Komisija nosaka tirgus saskaņā ar konkurences tiesību principiem. Eiropas Komisija regulāri pārskata Rekomendāciju.

VPI, pēc iespējas ņemot vērā Rekomendāciju un vadlīnijas, saskaņā ar konkurences tiesību principiem nosaka konkrētos tirgus, kas atbilst valsts apstākļiem, jo īpaši attiecīgos ģeogrāfiskos tirgus. VPI pirms to tirgu noteikšanas, kas atšķiras no tiem, kas noteikti Rekomendācijā, veic Direktīvas 2002/21/EK 6. un 7. pantā minētās procedūras. Pēc konsultācijām ar VPI Eiropas Komisija var pieņemt lēmumu, ar kuru nosaka starpnacionālu tirgu.

Pēc Rekomendācijas vai jebkādu tās grozījumu pieņemšanas VPI nekavējoties veic attiecīgo tirgu analīzi, ņemot vērā vadlīnijas.

Ja VPI saskaņā ar Direktīvas 2002/22/EK 16., 17., 18. vai 19. panta vai Direktīvas 2002/19/EK 7. vai 8. panta prasībām ir jānosaka, vai uzlikt, saglabāt, grozīt vai atsaukt pienākumus uzņēmumiem (komersantiem), tā nosaka, vai konkrētajā tirgū pastāv efektīva konkurence. Ja VPI secina, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, tā neuzliek vai atceļ saistības (speciālas prasības) komersantiem. Ja VPI nosaka, ka tirgū nepastāv efektīva konkurence, tā nosaka uzņēmumus (komersantus), kam ir būtiska ietekme minētajā tirgū, un VPI šādiem uzņēmumiem piemēro atbilstošas saistības (speciālas prasības) vai saglabā vai groza šādas saistības, ja tādas jau pastāv.

2. Pašreizējā situācija¹

2.1. Būtiskas ietekmes noteikšana likuma „Par telekomunikācijām” kontekstā

2001. gada 30. novembrī stājās spēkā likums „Par telekomunikācijām” (turpmāk – Likums), kurš izstrādāts saskaņā ar 1998. gada Eiropas Savienības telekomunikāciju regulēšanas ietvaru. Likuma mērķis ir:

1. veicināt telekomunikāciju attīstību Latvijas Republikas teritorijā;
2. veicināt konkurences attīstību telekomunikāciju pakalpojumu tirgū;
3. veicināt jaunu telekomunikāciju pakalpojumu veidošanu;
4. noteikt tiesiskās attiecības telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanā;
5. nodrošināt telekomunikāciju pakalpojumu lietotāju, publisko telekomunikāciju tīklu operatoru un telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju interešu aizsardzību tirgus ekonomikas apstākļos;
6. veicināt universālā telekomunikāciju pakalpojuma pieejamību.

Noteikto mērķu sasniegšanai Likums nosaka virkni pasākumu konkurences veicināšanai telekomunikāciju pakalpojumu tirgū pēc tirgus atvēršanas konkurencei 2003. gada 1. janvārī.

Komisija izstrādājusi virkni tiesību aktu, lai ieviestu nepieciešamos pasākumus uzņēmumu ar būtisku ietekmi tirgū noteikšanai. Komisija saskaņā ar Likumā noteikto apstiprinājusi procedūru un kritērijus telekomunikāciju uzņēmumu ar būtisku ietekmi tirgū atzīšanai noteikumu „Noteikumi telekomunikāciju uzņēmumu ar būtisku ietekmi

¹ Ziņojuma otrajā nodaļā lietotie termini atbilst likumā „Par telekomunikācijām” lietotajiem terminiem

tirgū atzīšanai” formā, papildus ieviešot iespēju atzīt telekomunikāciju uzņēmumu grupas būtisku ietekmi tirgū. Likums definē telekomunikāciju uzņēmumu ar būtisku ietekmi tirgū kā „publiskā telekomunikāciju tīkla operators vai pakalpojumu sniedzējs, kura ietekmi konkrētā tirgū Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija ir atzinusi par būtisku”.

Atbilstoši Likumam tie telekomunikāciju uzņēmumi, kuru ietekmi Komisija atzinusi kā būtisku, ievēro tiem Komisijas noteiktās saistības (speciālas prasības). Komisijas padome 2002. gada 3. decembrī apstiprināja „Noteikumus par speciālām prasībām telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū”. Saskaņā ar šiem noteikumiem telekomunikāciju uzņēmumi ar būtisku ietekmi fiksēto balss telefonijas pakalpojumu tirgū ievēro šādas speciālās prasības:

1. tuvina fiksētās balss telefonijas pakalpojumu tarifus izmaksām saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas metodiku „Telekomunikāciju pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika”;
2. nodrošina piekļuvi citu, ar šo telekomunikāciju tīklu savienotu, publiski pieejamu telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju komutācijas pakalpojumiem saskaņā ar Regulatora noteiktiem termiņiem;
3. saskaņā ar Regulatora lēmumu sniedz universālo telekomunikāciju pakalpojumu;
4. saskaņā ar Regulatora lēmumu nodrošina īpašos tehniskos nosacījumus telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanai invalīdiem;
5. nodrošina telekomunikāciju uzņēmumiem atsaistītu pieeju piekļuves tīklam un ar to saistītām iekārtām, kā arī tuvina šo pakalpojumu tarifus izmaksām.

Iepriekš minētās saistības attiecas arī uz tiem telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi fiksēto balss telefonijas pakalpojumu tirgū, kuri sniedz publiskos taksofonu pakalpojumus.

Telekomunikāciju uzņēmumi ar būtisku ietekmi nomāto līniju pakalpojumu tirgū ievēro šādas speciālās prasības:

1. tuvina nomāto līniju pakalpojumu tarifus izmaksām saskaņā ar Regulatora metodiku „Telekomunikāciju pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika”;
2. publicē nomāto līniju pakalpojumu pamatpiedāvājumu;
3. ievēro Regulatora noteikumus „Noteikumi par telekomunikāciju pakalpojumu lietotājiem piedāvājamo nomāto līniju pakalpojumu kopu”.

Telekomunikāciju uzņēmumi ar būtisku ietekmi starpsavienojumu pakalpojumu tirgū ievēro šādas speciālās prasības:

1. nodrošina savu publiskā telekomunikāciju tīkla savienošanu ar citiem publiskajiem telekomunikāciju tīkliem;
2. nodrošina telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju pieprasījumus attiecībā uz īpašo piekļuvi;
3. izstrādā, iesniedz Regulatoram apstiprināšanai un publicē starpsavienojumu pamatpiedāvājumu;
4. izstrādā un publicē piedāvājumus komerciālām sarunām ar citu publisko telekomunikāciju tīklu operatoriem;
5. sniedz Regulatoram informāciju par īpašās piekļuves līgumiem;

6. nodrošina, ka starpsavienojumu vai īpašās piekļuves pakalpojumu tarifi ir nediskriminējoši visos starpsavienojumu vai īpašās piekļuves līgumos;
7. ievēro Regulatora noteikumus „Telekomunikāciju tīklu savstarpējās savienošanas tehniskie noteikumi operatora izvēles pakalpojumam”;
8. līdz katra mēneša 10. datumam sniedz Regulatoram informāciju par iepriekšējā mēnesī reģistrētajiem starpsavienojuma sarunu pieteikumiem, uzsāktajām starpsavienojuma sarunām un to norises gaitu.

2.2. Noteikumi pārejai no likuma „Par telekomunikācijām” uz Elektronisko sakaru likumu

Līdz ar ESL stāšanos spēkā likums „Par telekomunikācijām” zaudēja spēku. Atbilstoši ESL Komisija veiks elektronisko sakaru tirgus analīzi un komersantu ar būtisku ietekmi noteikšanu, nēmot vērā konkurences tiesību principus. Lai nodrošinātu netraucētu tirgus attīstību periodā līdz jaunas tirgus analīzes veikšanai, ESL Pārejas noteikumu 10.¹ punktu saskaņā ar likumu „Par telekomunikācijām” elektronisko sakaru komersantam noteiktās saistības (speciālās prasības) ir saistošas, un tam ir pienākums tās pildīt līdz brīdim, kad Komisija ir noteikusi elektronisko sakaru komersanta saistības (speciālās prasības) šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Turklāt saskaņā ar ESL Pārejas noteikumu 9.punktu tie elektronisko sakaru komersanti, kurus Komisija pirms šā likuma spēkā stāšanās dienas ir noteikusi par telekomunikāciju uzņēumiem ar būtisku ietekmi tirgū, uzskatāmi par elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū šā likuma izpratnē līdz brīdim, kad Komisija nosaka elektronisko sakaru komersantus ar būtisku ietekmi tirgū šajā likumā paredzētajā kārtībā.

3. Tirgus analīzes gaita

3.1. Elektronisko sakaru likums

Tirgus definēšanas un analīzes process pamatojas uz ESL, kas ir spēkā no 2004. gada 1. decembra:

1. ESL 1.panta 7.punkts paredz, ka būtiska ietekme tirgū ir tāds elektronisko sakaru komersanta stāvoklis tirgū, kas līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim.
2. Nēmot vērā komersantu sniegto informāciju un elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Komisija saskaņā ar ESL 31.panta otro daļu nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tā pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grožīšanu vai atcelšanu elektronisko sakaru komersantiem Komisijas noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar 31.panta trešo daļu, ja Komisija konstatē, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, tā nepiemēro vai atceļ speciālās prasības komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū. Saskaņā ar ESL 31.panta ceturto daļu, ja Komisija konstatē, ka tirgū nepastāv efektīva konkurence, tā saskaņā ar ESL 29.pantu nosaka komersantus, kuriem šajā tirgū ir būtiska ietekme.
3. ESL 29.panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija pēc elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšanas un tirgus analīzes var noteikt komersantus, kuriem ir būtiska ietekme konkrētā tirgū. Komisija savu lēmumu pārskata ik

reizi, kad tiek veikta elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšana un tirgus analīze. Komisija var atzīt, ka komersantam ir būtiska ietekme tirgū, ja tas individuāli vai kopā ar citiem komersantiem šajā tirgū atrodas tādā stāvoklī, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, tas ir, ekonomiska spēka stāvoklī, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no galalietotājiem.

4. Izvērtējot, vai viens vai vairāki komersanti ir dominējošā stāvoklī tirgū, Komisija ievēro Eiropas Komisijas izstrādātas tirgus analīzes un būtiskas ietekmes tirgū novērtēšanas vadlīnijas.
5. ESL 29.panta trešā daļa paredz, ka komersantam, kuram ir būtiska ietekme atsevišķā tirgū, var būt būtiska ietekme arī saistītā tirgū, ja saikne starp šiem diviem tirgiem ļauj ietekmi vienā tirgū paplašināt uz otru (saistīto) tirgu, tādējādi nostiprinot komersanta ietekmi tirgū.
6. ESL 30.panta pirmā daļa paredz, ka Komisija, ievērojot elektronisko sakaru pakalpojumu ģeogrāfisko dalījumu un citus valstī esošus īpašus apstākļus, kā arī Eiropas Komisijas rekomendāciju par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, nosaka konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus. ESL 30.panta otrā daļa paredz, ka, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus, Komisija konsultējas ar ieinteresētajiem komersantiem Komisijas noteiktajā konsultāciju kārtībā.
7. Saskaņā ar ESL 30.panta otro daļu, nosakot no Eiropas Komisijas Rekomendācijā minētajiem tirgiem atšķirīgus tirgus, Komisija pirms attiecīga lēmuma pieņemšanas konsultējas ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem un lēmuma projektu saskaņo ar Eiropas Komisiju.

3.2. Pārejas noteikumi saskaņā ar ESL

Tie komersanti, kurus Komisija pirms šā likuma spēkā stāšanās dienas ir noteikusi par telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū, saskaņā ar ESL Pārejas noteikumu 9.punktu uzskatāmi par elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū ESL izpratnē līdz brīdim, kad Komisija nosaka elektronisko sakaru komersantus ar būtisku ietekmi tirgū šajā likumā paredzētajā kārtībā. Saskaņā ar ESL Pārejas noteikumu 10.¹ punktu un ar likumu „Par telekomunikācijām” elektronisko sakaru komersantam noteiktās saistības (speciālās prasības) ir saistošas, un tam ir pienākums tās pildīt līdz brīdim, kad Komisija ir noteikusi elektronisko sakaru komersanta saistības (speciālās prasības) šajā likumā noteiktajā kārtībā.

3.3. Tirgus analīzes koncepcija

Saskaņā ar ESL 8.pantu Komisija 2005. gada maijā publicēja savā tīmekļa vietnē elektronisko sakaru tirgus analīzes koncepciju (turpmāk – koncepcija). Šī koncepcija skaidro Komisijas pieeju konkrēto tirgu noteikšanai, konkurences un tās efektivitātes novērtēšanai noteiktajos tirgos, elektronisko sakaru komersantu ar būtisku ietekmi tirgū noteikšanai un saistību noteikšanai šiem komersantiem. Vienlaicīgi koncepcijas nolūks ir sekmēt tirgus dalībnieku un lietotāju iesaistīšanos minēto procedūru piemērošanā un ieviešanā.

Koncepcijā ir norādīts, kādā veidā Komisija plāno veikt konkrētā tirgus izpēti konkurences apstākļu novērtēšanai.

3.3.1. Konkrētā tirgus analīze

Šīs analīzes mērķis ir novērtēt konkurences situāciju apstākļos, kad viens vai vairāki elektronisko sakaru komersanti jau darbojas tirgū vai dotajā analizējamā laika periodā vēlas ienākt tirgū (statiskā konkurences analīze), kā arī novērtēt to, vai vērtējamā laika periodā tirgū sagaidāmas būtiskas izmaiņas (dinamiskā konkurences analīze).

Konkurences apstākļu analīzei tiek pētīti šādi aspekti:

1. vai pastāv pastāvīgas augstas barjeras (šķēršļi) ienākšanai konkrētajā tirgū;
2. vai, pamatojoties uz tirgus parametriem, konkrētajā tirgū vērojamas efektīvas konkurences pazīmes.

Konkrētā tirgus definēšanai nepieciešama pozitīva atbilde uz pirmo jautājumu un negatīva atbilde uz otro. Ja kāda no atbildēm neatbilst (pozitīva atbilde uz pirmo jautājumu un negatīva atbilde uz otro), definētais tirgus nav klasificējams kā konkrētais tirgus.

Komisija, novērtējot konkurences apstākļus, izmanto vienu no šādiem nosacījumiem:

- eksistējošais konkrētā tirgus un konkrēto mazumtirdzniecības pakalpojumu un attiecīgi vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgu regulējums tiek atcelts (*green field approach*) vai
- apskatāmajā laika periodā netiek mainīts pastāvošais regulējums.

Barjeras ienākšanai tirgū

Paredzēt izsmeļošu uzskaitījumu iespējamām barjerām ienākšanai tirgū nav iespējams. Galvenokārt šīs barjeras veido tirgus strukturālās īpatnības (strukturālās barjeras) vai normatīvās un regulējošās vides ierobežojumi (normatīvās barjeras). Ja definētajam tirgum jebkura no šīm barjerām tiek atzīta par augstu un pastāvīgi esošu, tad tiek uzskatīts, ka pastāv barjera ienākšanai šajā tirgū.

Barjeras ienākšanai tirgū tiek analizētas arī attiecībā pret tiem pakalpojumu sniedzējiem, kas darbojas elektronisko sakaru tirgū, bet nesniedz pakalpojumus konkrētajā tirgū. Citi komersanti analizē parasti netiek ietverti, jo var pieņemt, ka pat tie, kuriem varētu būt interese darboties elektronisko sakaru tirgū, to nespēj sakarā ar nozarē pastāvošajām barjerām ienākšanai tirgū.

Patstāvīgas augstas strukturālās barjeras novērojamas galvenokārt tad, ja dažādu iemeslu dēļ pastāv asimetriski nosacījumi esošajiem tirgus dalībniekiem un tiem, kas vēlas ienākt tirgū, un ja šie apstākļi apskatāmajā laika periodā nav novēršami.

Strukturālo barjeru galvenie cēloņi ir šādi:

- ja tirgū ir pakalpojumu sniedzējs, kas ir sasniedzis tādu mēroga (*scope and scale*) ekonomiku, kas ļauj nodrošināt efektīvāku pakalpojumu sniegšanu;
- ja ieiešanai tirgū nepieciešamas ievērojamas investīcijas, kas nav atgūstamas pietiekami īsā laikā, bet priekšlaicīga aiziešana no tirgus rada zaudējumus (neatgūstamās izmaksas (*sunk costs*));
- ja vienu vai vairākas pakalpojuma komponentes jeb tīkla resursus, kas nepieciešami jaunienācēja pakalpojumu sniegšanai, vai nu pakalpojuma uzsākšanas brīdī vai ilgstoši pirms tam izmanto tajā pašā tirgū strādājošs pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina jaunienācēja darbību (atkarība no pakalpojumu sniedzēja). Šī situācija veidojas tādēļ, ka tīkla infrastruktūras dublēšana nav ekonomiski izdevīga vai arī pakalpojuma sniedzējs vispār nesniedz šos pakalpojumus vai dara to nelabvēlīgos apstākļos.

Komisija izvērtē iepriekš aprakstīto barjeru nozīmību konkrētajos tirgos visos gadījumos, kad tās pastāv. Citu strukturālo šķēršļu detalizētu novērtējumu Komisija veic tikai tad, ja šie šķēršļi tiek identificēti kā ilgstoši pastāvoši.

Ilgstoši pastāvošas tiesiskas barjeras ir uzskatāmas par būtiskām tajos gadījumos, kad normatīvo aktu dēļ vai regulējošo institūciju normatīvo aktu piemērošanas prakses dēļ pastāv ilgstoši asimetriski nosacījumi tiem elektronisko sakaru komersantiem, kas darbojas tirgū, un tiem, kas šajā tirgū vēlas ienākt, un ja analizējamajā laika periodā šī asimetrija netiks novērsta.

Komisija vērtē normatīvo barjeru esamību konkrētajos tirgos visos gadījumos, kad šīs barjeras ilgstoši pastāv. Tās normatīvās barjeras, ko Komisija neidentificē kā ilgstoši pastāvošas, Komisija analīzē neņem vērā, bet var tikt novērtēta to ierobežojošā ietekme.

Komisija, pieņemot lēmumu par barjerām ienākšanai tirgū, uzskaita arī tos apstākļus un ierobežojumus, kuri analīzes rezultātā netiek atzīti par strukturāliem vai normatīviem šķēršļiem, ja tie iespaido pieņemamo lēmumu, un kuru esamību Komisija atzīst par būtisku.

Efektīvas konkurences novērtējums

Lai novērtētu efektīvas konkurences esamību konkrētajā tirgū, Komisija, izmantojot tirgu raksturojošos parametrus, papildus ņem vērā šādus aspektus:

- konkrētā tirgus dalībnieku skaitu un potenciālo jauno komersantu skaitu, kas uzsākuši darbību elektronisko sakaru tirgū, bet nestrādā konkrētajā tirgū;
- konkrētā tirgus dalībnieku tirgus daļas, šo dalībnieku savstarpējo saistību un iepriekšējo darbību, kā arī tuvākajā laikā prognozējamo darbību un izmaiņas;
- konkrētajā tirgū sniegtā pakalpojuma tehniskos un tehnoloģiskos parametrus.

Komisija var novērtēt arī citus aspektus, ja Komisija atzīst, ka tie var būtiski iespaidot pieņemamo lēmumu. Šādi aspekti var būt konkrētajā tirgū sniegto pakalpojumu cenu elastība, pakalpojumu cenu struktūra u.c.

Uzskatāms, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, ja, nepiemērojot ESL deleģētos Komisijas noteiktos regulēšanas pasākumus (speciālas prasības elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū), tirgus analizējamā laika periodā spēj sasniegt paredzētos mērķus pašregulēšanās rezultātā.

3.3.2. Komersantu ar būtisku ietekmi noteikšanas kritēriji

Tirgus daļa

Tirgus daļas (*Market Share*) novērtējumam Komisija izmanto:

- kopējo pakalpojuma pārdošanas apgrozījumu konkrētajā tirgū;
- citu pakalpojuma apjomu raksturojošu informāciju, t.sk. noslodzi (*traffic*), kapacitāti, pieslēguma punktu skaitu, abonentu skaitu u.tml.

Pakalpojuma pārdošanas apgrozījums tirgus dajas novērtējumam visefektīvāk izmantojams tādēļ, ka atbilstošie pakalpojumi tirgū atšķiras, galvenokārt pateicoties atšķirīgai pakalpojumu cenu struktūrai (piemēram, pakalpojumu tarifu atšķirības dienas un nakts stundās, dažādas tarifu paketes, tarifu atlaides u.c.).

Mazumtirdzniecības pakalpojumu pārdošanas kopējo apgrozījumu veido ieņēmumi no abonentu un lietotāju apmaksātajiem rēķiniem un pakalpojumu tālākas pārdošanas ieņēmumi.

Vairumtirdzniecības pakalpojumu pārdošanas kopējo apgrozījumu veido ieņēmumi no citiem pakalpojumu sniedzējiem pārdotajiem pakalpojumiem, bet Komisija īpašos gadījumos var ietvert analīzē arī ieņēmumus no:

1. darbības, ko neveido tikai tīkla pakalpojumu sniegšana;
2. noteiktā veidā definētiem iekšējiem pakalpojumiem (*self-service*);
3. cita veida komercdarbības.

Būtiskas ietekmes tirgū statuss parasti nav nosakāms komersantiem ar mazāku tirgus daļu kā 25%, bet ir pamats šo statusu attiecināt uz komersantiem, kuru tirgus daļa pārsniedz 40%. Būtiska pazīme, ka komersantam ir nosakāma būtiska ietekme tirgū, ja tā daļa analizējamā tirgū sasniedz 50% vai vairāk. Komersanta tirgus daļas lielums analizējamā tirgū nav vienīgais faktors, ko Komisija ievēro komersanta būtiskas ietekmes tirgū statusa noteikšanai.

Komisijas vērtējumā tiek ietvertas arī komersantu tirgus daļas izmaiņas laikā (dinamika), bet pat komersanta tirgus daļas samazināšanās analizējamā laika periodā var nebūt pietiekams nosacījums, lai citu konkurenci ierobežojošo faktoru dēļ tam netikuši atzīts būtiskas ietekmes tirgū statuss.

Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)

Komisija komersantu īpatsvara (*Significant Size of the Undertaking*) noteikšanai tirgū izmanto komersantu aktīvu, naudas plūsmas un ieņēmumu un peļnas rādītāju vērtējumu, kas iegūti, analizējot komersantu gada pārskatus un komersantu sniegto informāciju analizējamā laika periodā.

Kontrole pār būtisku infrastruktūru

Ar būtisku infrastruktūru tiek saprasts komersanta kontrolēts elektronisko sakaru tīkls, elektronisko sakaru tīkla daļas jeb tīkla komponentes, ko nav iespējams salīdzinoši viegli dublēt (*Control of Infrastructure not Easily Duplicated*) un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu vērtējamajā konkrētajā tirgū. Komersanta kontrole pār būtisku infrastruktūru izpaužas kā īpašumtiesības uz to, valdījums vai tieša vai netieša ietekme uz visu infrastruktūru jeb tās daļu vai daļām.

Komisija izvērtē, vai komersanta kontrolēto būtisko infrastruktūru nav iespējams dublēt veiksmīgai pakalpojumu sniegšanai pietiekoši ātri tehnisku iemeslu un/vai tirgū pastāvošu normatīvo vai strukturālo šķēršļu dēļ, kas dod iespēju izmantot kontrolēto infrastruktūru citu tirgus dalībnieku komercdarbības kavēšanai vai ierobežošanai. Kontrole pār būtisku infrastruktūru var stipri ietekmēt gan vairumtirdzniecības, gan mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanu.

Tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums

Komersanta tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums (*Technological Advantage or Superiority*) izpaužas kā spēja sniegt pakalpojumus efektīvāk vai lietotāja spēja saņemt jaunus papildus pakalpojumus vienkāršākā veidā un par zemāku cenu. Tehnoloģiska pārākuma vērtējumā Komisija var ietvert izmaksas zinātniskajiem pētījumiem vai jaunu produktu attīstībai attiecībā pret komersanta ieņēmumiem jeb aktīviem, ja šīs izmaksas ir zināmas.

Nepietiekama kompensējoša pirkspēja vai tās trūkums

Nepietiekama kompensējoša (jeb atsveroša) pirkspēja vai tās trūkums (*Lack or Low Level of Countervailing Buying Power*) tirgū izpaužas kā lielo lietotāju jeb abonentu spēja pirkst pakalpojumu tādos apjomos no dominējošiem tirgus dalībniekiem, ka tie var ietekmēt pakalpojumu pārdošanas cenu. Šis faktors ir būtiskāks mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgu atsevišķos segmentos, un tā vērtēšanā Komisija var analizēt lielāko lietotāju relatīvo skaitu, galalietotāju izmaksas pārejai pie cita komersanta, lietotājiem pieejamo informāciju par dažādu komersantu sniegtajiem pakalpojumiem, to tarifiem, lietotāju iespējām tos salīdzināt.

Privileģēta vai viegla pieeja kapitālu tirgiem un finanšu resursiem

Pakalpojumu sniegšanas infrastruktūras izveidei elektronisko sakaru nozarē ir nepieciešamas būtiskas investīcijas, tāpēc komersantiem piekļuve finanšu resursiem ir nozīmīga, bet šo investīciju atmaksāšanās laiks salīdzinājumā ar tirgus analīzē vērtējamo laiku periodu parasti ir nepietiekošs.

Komisija, izvērtējot komersantu iespējas piekļūt kapitālu tirgiem un finanšu resursiem (*Easy or Privileged Access to Capital Markets and Financial Resources*), var ķemt vērā tos pašus kritērijus, ko finanšu institūcijas, kas izsniedz komersantiem kapitāla aizdevumus – to tirgus daļu, pamatlīdzekļu vērtību, finanšu un peļņas rādītājus, īpašnieku struktūru, korporatīvo stratēģiju, reputāciju, menedžmenta efektivitāti u.c.

Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)

Pakalpojumu sasaistīšana (*Bundling of Services, Service Diversification*) pamatā notiek gadījumos, ja:

- pakalpojumu, kas tiek sniegt konkrētajā tirgū, ekskluzīvi iespējams lietot tikai vienā paketē ar citu pakalpojumu, kas var attiekties uz citu konkrēto tirgu;
- pakalpojumu, kas tiek sniegt konkrētajā tirgū, iespējams lietot vienotā paketē ar labākiem nosacījumiem nekā dotajam pakalpojumam, kopā ar citu pakalpojumu, kas var attiekties uz citu konkrēto tirgu.

Pakalpojumu sasaistīšana jo īpaši rada konkurences problēmas gadījumos, ja kāds no pakalpojumiem ir inovatīvs pakalpojums tirgū, kurā konkurē divi komersanti, un šis tirgus attīstās efektīvas konkurences virzienā, bet pakalpojumu sniedzēji ir atkarīgi no cita pakalpojuma, vienu no kuriem spēj nodrošināt tikai komersants ar būtisku ietekmi vai šis komersants pakalpojumu spēj nodrošināt ar labākiem nosacījumiem. Pakalpojumu sasaistīšanas novērtēšanai Komisija var izmantot datus par komersantu ieņēmumiem no dažādiem pakalpojumiem un to cenām, kā arī liela mēroga ekonomiku un liela apjoma ekonomiku raksturojošos rādītājus.

Mēroga ekonomika

Mēroga ekonomikas (*Economy of Scale*) pazīmes tirgū novēro, ja pakalpojuma vienības izmaksu pieaugums samazinās, pieaugot pakalpojumu apjomam, un otrādi (piemēram, elektronisko sakaru tīkla infrastruktūra, kuras izveidošanai raksturīgas lielas fiksētās izmaksas, tiek efektīvāk un optimālāk izmantota, ja sniegto pakalpojumu apjoms ir lielāks).

Mēroga ekonomiku raksturo komersanta tirgus daļa, tā īpatsvars tirgū, pakalpojumu dažādošanas iespējas un izmaksu attiecības (piemēram, fiksēto izmaksu attiecība pret kopējām izmaksām).

Apjoma ekonomika

Apjoma ekonomikas (*Economy of Scope*) pazīmes tirgū novēro, ja dažādu pakalpojumu nodrošināšana vienā procesā ir lētāka nekā katru šī pakalpojuma individuāla nodrošināšana (piemēram, dažādu elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšana, izmantojot vienu infrastruktūru).

Apjoma ekonomiku raksturo komersanta tirgus daļa, tā īpatsvars tirgū un pakalpojumu dažādošanas iespējas.

Komersantu vai komersantu grupas vertikāla integrācija

Komersantu vai komersantu grupas vertikālas integrācijas (*Vertically Integrated Undertaking, Group of Undertakings*) tirgū pazīmes novēro, ja tie paši komersanti

nodrošina pakalpojumu sniegšanu vērtību kēdes dažādos (gan augšējos, gan zemākajos) posmos.

Komersantu vertikālu integrāciju raksturo informācija par īpašumu un kontroles attiecībām tirgū.

Attīstīts sadales un pārdošanas tīkls

Attīstīts sadales un pārdošanas tīkls (*Advanced Distribution and Sales Network*) ir svarīgs priekšnoteikums pakalpojumu, it īpaši mazumtirdzniecības pakalpojumu, sniegšanai, un tas dod iespēju tos pārdot efektīvāk (ar zemākām izmaksām) un vairāk ietekmēt galalietotāju izvēli.

Attīstītu sadales un pārdošanas tīklu raksturo:

1. pakalpojuma sniedzēja izmantoto galalietotāju apkalpošanas punktu veidi un skaits;
2. tālākas pakalpojumu pārdošanas līgumu skaits un šo līgumu nosacījumi ar citiem komersantiem;
3. komersanta pakalpojumu pārdošanu veicinošo līgumu skaits ar komersantiem, kas strādā citos konkrētajos tirgos, tirgos, kas nav definēti kā konkrētie tirgi, un citās nozarēs (ārpus elektronisko sakaru tirgiem).

Potenciālas konkurences trūkums, šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Potenciālas konkurences trūkumu, šķēršļus ienākšanai tirgū vai ekspansijai (*Lack of Potential Competition, Barriers to Market Entry or Expansion*), kā aprakstīts iepriekšējā nodaļā, nosaka, analizējot strukturālos un normatīvos šķēršļus konkurencei, kā arī komersantu darbību tirgū, kas izpaužas kā komersantu stratēģiskā stāvokļa tirgū izmantošana (stratēģiskie šķēršļi).

Stratēģiskie šķēršļi (*Strategic Barriers*) ir pasākumi, ko komersanti, kas jau darbojas konkrētajā tirgū, izmanto potenciālo konkurentu ienākšanas tirgū kavēšanai. Stratēģiskie šķēršļi ir saistīti gan ar komersantu cenu politiku, piemēram, diskriminējošu cenu piemērošanu (*Price Discrimination*), nepietiekamu cenu starpību (*Price Squeeze*), šķērssubsīdijām (*Cross-financing*), gan nesaistīti ar cenām, piemēram, reklāmu karš (*Advertisement War*), investīcijas pētniecībā un attīstībā (*Investment in Research and Development*) u.c.

3.3.3. Kopēja dominējošā stāvokļa novērtēšana saistītajos tirgos

Novērtējot komersantu kopēju dominējošo stāvokli (*Assesment of Joint Dominance*) tirgos, Komisija novērtē divu vai vairāku ekonomiski un juridiski neatkarīgu elektronisko sakaru komersantu darbību un izturēšanos vienā un tajā pašā konkrētajā tirgū vienā un tajā pašā laikā periodā.

Divu vai vairāku komersantu kopēju dominējošo stāvokli tirgū novēro, ja:

- starp vairākiem elektronisko sakaru komersantiem konkrētajā tirgū nepastāv efektīva konkurence;
- divi vai vairāki komersanti konkrētajā tirgū kopēji atrodas dominējošā stāvoklī attiecībā pret citiem komersantiem.

Nosakot divu vai vairāku komersantu kopēju dominējošo stāvokli tirgū, Komisija var noteikt komersantu koordinētu rīcību konkrētajā tirgū pat tad, ja šie komersanti nav strukturāli jeb citādi tieši saistīti.

Komisija veic kopīgas dominances izvērtēšanu diviem vai vairākiem elektronisko sakaru komersantiem, ja tā papildus veiktajam novērtējumam konstatē šādu minēto pazīmju esamību analizējamā tirgū:

- tirgus nemainību (*Mature Market*);
- pieprasījuma stagnāciju jeb tā nepietiekami ātru pieaugumu (*Stagnant or Moderate Growth of the Demand Side*);
- nepietiekamu pieprasījuma elastīgumu (*Low Elasticity of Demand*);
- produktu homogenitāti (*Homogeneous Products*);
- līdzīgas izmaksu struktūras (*Similar Cost Structures*);
- līdzīgas tirgus daļas (*Similar Market Shares*);
- tehnoloģiskas inovācijas trūkumu jeb nemainīgas tehnoloģijas (*Lack of Technological Innovation or Mature Technology*);
- rezerves kapacitātes trūkumu (*Absence of Excess Capacity*);
- būtiskus šķēršļus ienākšanai tirgū (*Significant Market Entrance Barriers*);
- nepietiekamu kompensējošo pirktpēju (*Lack of Countervailing Buyer Power*);
- potenciālas konkurences trūkumu (*Lack of Potential Competition*);
- neformālu vai cita veidu saistību starp komersantiem (*Various Kinds of Informal or Other Links Between the Undertakings*);
- dažāda veida represiju vai pretpasākumu piemērošanu (*Retaliatory Mechanisms*);
- nepietiekamu jeb neliela apjoma cenu konkurenci (*Lack or Reduced Scope of Price Competition*).

3.4. Noteikumi

Lai veiktu tirgus definēšanu un tirgus analīzi, ESL deleģēja Komisijai tiesības izdot divus noteikumus:

1. Noteikumus par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 11.punktu un 30.panta otro daļu;
2. Noteikumus par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību saskaņā ar ESL 31.panta pirmo daļu.

3.4.1. Noteikumi par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem

2005. gada 30. martā Komisijas padome ar lēmumu Nr.73 apstiprināja un 2005. gada 11. maijā ar lēmumu Nr.105 grozīja Noteikumus par konsultāciju kārtību, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.

Noteikumi nosaka kārtību, kādā Komisija veic konsultācijas ar tirgus dalībniekiem ESL noteiktajos gadījumos, kā arī konsultējas ar ieinteresētajiem komersantiem, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.

3.4.2. Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību

Nemot vērā ESL noteikto, ka Komisija nosaka tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, Komisijas padome 2005. gada 31. augustā ar lēmumu Nr.182 apstiprināja Noteikumus par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību (turpmāk – Noteikumi).

Pirms noteikumu apstiprināšanas Komisija uzklausīšanas sanāksmē un darba apspriedē deva ieinteresētajiem komersantiem iespēju komentēt noteikumu projektu.

Komisija izvērtēja komersantu komentārus un atbilstoši panāktajām vienošanām precīzēja noteikumu projektu.

Noteikumi paredz, ka komersanti iesniedz Komisijai katru gadu līdz 1.augustam informāciju par esošā kalendārā gada 1. pusgadu un līdz 1. februārim informāciju par iepriekšējā kalendārā gada 2. pusgadu, pilnīgi un precīzi aizpildot 1. pielikumā noteikto veidlapu. 2005. gadā komersanti informāciju par 2005. gada 1. pusgadu iesniedza Komisijai līdz 2005. gada 1. oktobrim.

Komisija 1. pielikumā noteica iesniegt informāciju par ieņēmumiem, nodrošinot šādus pakalpojumus:

1. Balss telefonijas pakalpojumi (turpmāk – balss telefonija);
2. Nomāto līniju pakalpojumi (turpmāk – nomātas līnijas);
3. Atsaistītas piekļuves pakalpojumi (t.sk. pilnīgi un daļēji atsaistītas piekļuves, piekļuves datu plūsmai) (turpmāk – atsaistītas piekļuves);
4. Interneta piekļuves pakalpojumi, izņemot balss telefoniju (turpmāk – internets);
5. Latvijas Republikas teritorijā sniegtie viesabonēšanas pakalpojumi publiskajā mobilā telefona tīklā (turpmāk – viesabonēšana);
6. Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumu sniegšana publiskajā elektronisko sakaru tīklā (turpmāk – izplatīšana);
7. Platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā (turpmāk – platjoslas piekļuves);
8. Piekļuves un izsaukumu veikšanas pakalpojumu sniegšana publiskajā mobilā telefona tīklā (turpmāk – piekļuves un izsaukumu veikšana);
9. Starpsavienojumu pakalpojumu sniegšana (turpmāk – starpsavienojums).

Turklāt Komisija noteica iesniegt informāciju par pakalpojumu sniegšanai izmantoto tīkla veidu:

1. fiksētais elektronisko sakaru tīkls;
2. mobilais elektronisko sakaru tīkls;
3. kabeļtelevīzijas tīkls;
4. satelītu elektronisko sakaru tīkls;
5. satelītu mobilais elektronisko sakaru tīkls;
6. radiokomunikāciju tīkls.

Komisija, izvērtējot informāciju, kuru komersanti ir iesnieguši saskaņā ar noteikumu 5.punktu, nosaka tos komersantus, kuru attiecīgā sniegtā elektronisko sakaru pakalpojuma kopējais īpatsvars ir ne vairāk kā 95% dilstošā secībā no attiecīgā elektronisko sakaru pakalpojuma sniegšanas kopējiem ieņēmumiem un/vai kuri iesniedz Komisijai tiem nosūtītās 2. pielikuma veidlapas. Saskaņā ar noteikumu 7.punktu Komisija nosūta 2.pielikuma veidlapas vismaz četriem tiem komersantiem, kuru katra īpatsvars no kopējiem ieņēmumiem no attiecīgo elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanas dilstošā secībā ir vislielākais.

2.pielikumā, izmantojot 55 veidlapas, ir apkopota gan kvantitatīva, gan kvalitatīva rakstura detalizēta informācija par noteiku pakalpojumu sniegšanu 2003. un 2004. gadā.

- Kvantitatīvā informācija: par finanšu rādītājiem, īpašuma struktūru, tīklu struktūru, ģeogrāfisko pārklājumu, tarifu plāniem, klientu un piekļuvju skaitu, ieņēmumiem, noslodzes, starpsavienojuma punktiem utt.
- Kvalitatīvā informācija: jautājumi par barjerām (administratīvām vai ekonomiskām) ienākšanai elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos, plānotām investīcijām, galvenajiem konkurentiem, starpsavienojumu līgumiem utt.

Komisija informācijas par pakalpojumu sniegšanu apkopošanai nolēma izmantot anketu, kurā jautājumi nav sasaistīti ar Rekomendācijā minētiem tirgiem. Saikne starp pieprasīto informāciju un Rekomendācijā minētiem tirgiem varētu ierobežot informācijas izmantošanu analīzes procesā. Gadījumā, ja jautājumi būtu iedalīti atbilstoši Rekomendācijā minētajiem tirgiem, Komisija uzskata, ka varētu izveidoties situācija, ka komersanti varētu apstrīdēt tirgus analīzes secinājumus, balstoties uz argumentu, ka Komisijai nav tiesību izmantot informāciju, kura anketā iedalīta tirgū A, lai definētu un analizētu tirgu B.

Tomēr, lai, pirmkārt, novērtētu ietekmes starp tirgiem kā vertikālo ietekmes pārnešanu, tā horizontālo ietekmes pārnešanu un, otrkārt, analizētu tādus kritērijus kā, piemēram, komersantu īpatsvars, komersanta tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums un privileģēta pieeja kapitālu tirgiem vai finanšu resursiem, pakalpojumu sasaistīšana, Komisija izmanto visus tai pieejamos publiskos vai Komisijas rīcībā esošos datus.

1.tabula: Otrā pielikuma struktūra

1	Vispārīgā informācija
2	Tīkla struktūra
3	Pakalpojumi
4	Ieņēmumi
	Mazumtirdzniecība
5	Fiksētais tīkls: Piekļuves nodrošināšana galalietotājiem
6	Fiksētais tīkls: Uzsākto iekšzemes savienojumu ilgums
7	Fiksētais tīkls: Starptautiskā noslodze
8	Fiksētais tīkls: Starptautiskā noslodze
9	Fiksētais tīkls: Sasaistītie un citi pakalpojumi
10	Fiksētais tīkls: Operatora izvēle/numura saglabāšanas pakalpojums
11	Fiksētais tīkls: Ieņēmumi
12	Mobilais tīkls: Galalietotāji/noslodze
13	Mobilais tīkls: Operatora izvēle/numura saglabāšanas pakalpojums
14	Mobilais tīkls: Ieņēmumi
15	Interneta piekļuves pakalpojumi: Abonēšana
16	Interneta piekļuves pakalpojumi: Ieņēmumi
17	Taksofoni
18	Taksofoni: Ieņēmumi
19	Nomātas līnijas: Galalietotājiem
20	Nomātas līnijas: Ieņēmumi no galalietotājiem
21	Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Abonēšana
22	Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Ieņēmumi
	Vairumtirdzniecība
23	Vairumtirdzniecības piekļuve: Piekļuves tīkls
24	Vairumtirdzniecības piekļuve: Ieņēmumi
25	Platjoslas pakalpojumi: Interneta piekļuve
26	Mobilais tīkls: Viesabonēšana
27	Mobilais tīkls: Ieņēmumi/maksājumi
28	Starpsavienojums: Vispārīgā informācija
29	Starpsavienojums: Starptautiskā noslodze
30	Starpsavienojums: Iekšzemes noslodze
31	Starpsavienojums: Ieņēmumi
32	Starpsavienojums: Maksājumi citiem komersantiem
33	Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Abonēšana
34	Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Ieņēmumi
35	Nomātas līnijas - vairumtirdzniecība
36	Nomātas līnijas - vairumtirdzniecība: Ieņēmumi

3.5. Informācijas vākšana

3.5.1. Izmantotā informācija

Komisija tirgus definēšanai un tirgus analīzei izmanto šādu informāciju:

- datus, kas tieši iegūti no tirgus dalībniekiem, tiem iesniedzot informāciju uz speciālu Komisijas izstrādātu anketu jautājumiem (anketu dati, iepriekš minētie Noteikumu 1. un 2. pielikumi);
- datus, kas netieši iegūti no lietotājiem un komersantiem tirgus analīzes rezultātā (tirgus analīzes dati);
- publiski pieejamus datus, piemēram, statistisko informāciju (publiskie dati);
- datus, kas ir Komisijas rīcībā par tirgus dalībnieku (komersantu) iepriekšējo rīcību Komisijas darbības laikā (dati par tirgus dalībnieku rīcību).

3.5.2. Noteikumu par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, 1. pielikums

Komisija 2005. gada 7. septembrī nosūtīja Noteikumu 1. pielikumu visiem reģistrētajiem komersantiem(361), atgādinot viņiem par pienākumu sniegt informāciju tirgus analīzei. Noteikumos paredzētajā termiņā 159 komersanti sniedza atbildi. Komisija 2005. gada 6. oktobra vēstulē atkārtoti pieprasīja līdz 2005. gada 21. oktobrim tirgus analīzei nepieciešamo informāciju (1.pielikums). Ar 2005. gada 21. oktobra vēstuli Komisija arī vērsa tirgus dalībnieku uzmanību, ka saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 158.³ pantu par valsts regulējamo sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja rīcībā esošās informācijas nesniegšanu Komisijai pēc tās pieprasījuma noteiktā termiņā iestājas administratīvā atbildība normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Līdz 2005. gada 25. oktobrim 293 komersanti (jeb 81,2% no kopējā komersantu skaita) iesniedza Komisijai pieprasīto informāciju. Pēc šī noteiktā termiņa Komisija uzsāka to komersantu pārbaudes, kas vēl nebija iesnieguši pieprasīto informāciju. Sakarā ar iespējamo pārkāpumu procedūru ierosināšanu Komisija saņēma tai nepieciešamo informāciju no vēl 32 komersantiem. Komisijas rīcībā bija dati no pavisam 330 komersantiem (91,41%). Pamatojoties uz šiem datiem, Komisija noteica tos komersantus, kuriem nosūtams Noteikumu 2. pielikums. Gatavojoties nosūtīt 2. pielikuma anketas, Komisija ņēma vērā tās rīcībā esošo informāciju par komersantu darbību raksturojošiem rādītājiem, kas apkopoti par to darbību pirms Noteikumu stāšanās spēkā, tā, lai nodrošinātu pietiekami reprezentablu respondentu bāzi. Komisija uzskata, ka informācija iegūta no visiem vērā ņemamajiem komersantiem.

Komersantu sniegtā informācija atbilstoši Komisijas iedalījumam:

2.tabula: Piedāvātie pakalpojumi

Pakalpojums	komersantu skaits
Balss telefonija mobilajā elektronisko sakaru tīklā	4
Balss telefonija fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	39
Nomātas līnijas	25
Atsaistītas piekļuves	1
Internets	189
Viesabonēšana	2
Izplatīšana	38
Platjoslas piekļuves	6
Piekļuves un izsaukumu veikšana	2
Starpsavienojums mobilajā elektronisko sakaru tīklā	3
Starpsavienojums fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	21
nesniedz vai vēl nesniedz pakalpojumus	75

3.5.3. Noteikumu par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, 2. pielikums

Saskaņā ar Noteikumu 5. punktu Komisija, izvērtējot informāciju, kuru komersanti ir iesnieguši, noteica tos komersantus, kuru attiecīgā sniegta elektronisko sakaru pakalpojuma kopējais īpatsvars ir ne vairāk kā 95% dilstošā secībā no attiecīgā elektronisko sakaru pakalpojuma sniegšanas kopējiem ieņēmumiem, kuriem līdz 2005. gada 17. novembrim jāsniedz Komisijai tiem nosūtītās 2. pielikuma veidlapas (saskaņā ar to sniegtajiem pakalpojumiem):

- balss telefonija mobilajā elektronisko sakaru tīklā:
4 komersanti.

3.tabula : Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju mobilajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirgus daļa
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Tele2	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	ZETCOM	[REDACTED]	[REDACTED]
AS	Telekom Baltija	[REDACTED]	[REDACTED]

- balss telefonija fiksētajā elektronisko sakaru tīklā:
4 komersanti.

4.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju fiksētajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	IT Group	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELE2 TELECOM	[REDACTED]	[REDACTED]

- nomātas līnijas:
8 komersanti.

5.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par nomātām līnijām

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
BO VAS	Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs	[REDACTED]	[REDACTED]
AS	Latvenergo	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	OPTRON	[REDACTED]	[REDACTED]
VAS	Latvijas dzelzceļš	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELIA LATVIA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Radio Telecommunication Network	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	MICROLINK LATVIA	[REDACTED]	[REDACTED]

- atsaistītas piekļuvēs:
1 komersants.

6.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par atsaistītām piekļuvēm

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	AERONAVIGĀCIJAS SERVISS	[REDACTED]	[REDACTED]

- internets:
76 komersanti, no tiem desmit vislielākie:

7.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par interneta piekļuvēm:

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELECENTRS	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	LATNET Serviss	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	MICROLINK LATVIA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELIA LATVIA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	IZZI Dati	[REDACTED]	[REDACTED]
AS	BALTICOM	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Interneta Pasaule	[REDACTED]	[REDACTED]
VBZU BO	LATVIJAS UNIVERSITĀTES MATEMĀTIKAS UN INFORMĀTIKAS INSTITŪTS	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	VERSIJA	[REDACTED]	[REDACTED]

- viesabonēšana:
2 komersanti.

8.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par viesabonēšanas pakalpojumiem

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Tele2	[REDACTED]	[REDACTED]

- izplatīšanas:
16 komersanti.

9.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par izplatīšanas pakalpojumiem

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	BALTKOM TV SIA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	IZZI Com	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	DAUTKOM TV	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELEVIDEOTIĶLS	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Livas	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	OSTKOM	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Livas KTV	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	FAO	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Elektrons & K	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	ELEKTRONS S	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	RĪGAS RADIOTRANSLĀCIJA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	RADOŠĀ APVIENĪBA "MODĒMS"	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	ARDI	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	L.A.T.	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	NOVA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Elektrons	[REDACTED]	[REDACTED]

- platjoslas piekļuves:
4 komersanti.

10.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par platjoslas piekļuvēm

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Baltcom IP	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	IZZI Dati	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TALK POINT	[REDACTED]	[REDACTED]

- piekļuves un izsaukumu veikšanas:
2 komersanti.

11.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par piekļuvēm un izsaukumu veikšanu

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības līmenis
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Tele2	[REDACTED]	[REDACTED]

- starpsavienojums mobilajā elektronisko sakaru tīklā:
3 komersanti.

12.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem mobilajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības līmenis
SIA	Tele2	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]	[REDACTED]
AS	Telekom Baltija	[REDACTED]	[REDACTED]

- starpsavienojums fiksētajā elektronisko sakaru tīklā:
4 komersanti.

13.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem fiksētajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības līmenis
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	LATTELENET	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA	[REDACTED]	[REDACTED]
VAS	Latvijas dzelzceļš	[REDACTED]	[REDACTED]

Līdz 2005. gada 31. decembrim Komisija saņēma informāciju no 96 komersantiem. Blakus kvantitatīviem datiem Komisija arī saņēma atbildes uz kvalitatīviem jautājumiem, piemēram, uz jautājuma, „vai pastāv kādas barjeras (administratīvas vai ekonomiskas) ienākšanai elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos?” Šīs atbildes var palīdzēt Komisijai analizēt kvalitatīvus kritērijus tirgus analīzei un pilnīgāk izprast situāciju tirgū atbilstoši komersantu sniegtajai informācijai.

3.6. Prioritāri analizējamie tirgi

3.6.1. Rekomendācijā minētie tirgi

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši ET praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti (pakalpojumi) tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu (pakalpojumu) tirgi);
- tirgi, kuros produkti (pakalpojumi) tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu (pakalpojumu) tirgi).

Mazumtirdzniecības līmenis:

- piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām;

- piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā juridiskām personām;
- fiziskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- fiziskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- juridiskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- juridiskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- nomāto līniju minimālā kopa.

Vairumtirdzniecības līmenī:

- savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
- tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- atsaistīta piekļuve (iekļaujot daļēju piekļuvi) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus;
- platjoslas piekļuve;
- nomāto līniju pabeidzošo segmentu tirdzniecība;
- nomāto līniju maģistrālo segmentu tirdzniecība;
- piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;
- balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;
- nacionālais tirgus starptautiskajai viesabonēšanai publiskajos mobilajos tīklos;
- apraides signālu pārraides pakalpojumi apraides saturu nogādāšanai galalietotājiem.

3.6.2. Konsultāciju dokuments

No Kopienu regulējuma un nacionālā regulējuma izriet, ka iespējams veikt visu pakalpojumu analīzi vienlaikus vai arī noteikt prioritāti atsevišķu pakalpojumu analīzei, vēlāk izmantojot šo pakalpojumu analīzes secinājumus citu pakalpojumu analīzē.

2005. gada 10. novembrī Komisija ievietoja Komisijas tīmekļa vietnē konsultāciju dokumentu par prioritāri analizējamiem elektronisko sakaru pakalpojumiem (turpmāk tekstā – dokuments). Dokuments ir sagatavots un tirgus dalībnieku viedokļi tiek apzināti atbilstoši ar Komisijas padomes 2005. gada 30. marta lēmumu Nr.73 apstiprinātajiem noteikumiem “Noteikumi par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem” (ar grozījumiem, kas veikti ar Komisijas padomes 2005. gada 11. maija lēmumu Nr.105).

Dokumentā Komisija secina:

- Nemot vērā Rekomendācijā noteiktos analizējamos pakalpojumus, Komisija uzskata, ka prioritāri analizējami ir tie elektronisko sakaru pakalpojumi, kuru regulēšana var atstāt vislielāko iespaidu uz konkurenci mazumtirdzniecības funkcionālajā līmenī, t.i., galalietotājiem sniegto pakalpojumu tirgū.
- Vadlīniju 81.punkts paredz, ka, ja komersants ir atzīts par komersantu ar būtisku ietekmi tirgū un tam piemērotas situācijai atbilstošas saistības (speciālas prasības) saistītās vērtību ķēdes vairumtirdzniecības augšējā posmā vai piekļuves tirgū, VPI rīcībā vajadzētu būt pasākumiem tirgus varas izmantošanas ierobežošanai saistītā tirgū vērtību ķēdes apakšesošā posmā.

- Var secināt, ka kopumā vairumtirdzniecības funkcionālā līmeņa regulēšana var būt pietiekama efektīvas konkurences nodrošināšanai galalietotājiem sniegtu pakalpojumu tirgū. Tādējādi par prioritāri analizējamiem būtu uzskatāmi tie pakalpojumi, kuru iespējamā regulēšana varētu salīdzinoši īsā laika posmā nodrošināt konkurences nostiprināšanos attiecīgā pakalpojuma tirgū – ar piekļuvi un starpsavienojumu saistītu pakalpojumu vairumtirdzniecība.

Komisija uzskata, ka, ņemot vērā ESL deleģētās tiesības, ir pietiekams pamats noteikt prioritāri analizējamos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.

Citu valstu pieredze liecina, ka pakalpojumu analīzi lietderīgi veikt pakalpojumu kopās, tās nosakot atbilstoši situācijai tirgū attiecīgajā valstī.

Komisija ir apkopojuusi komersantu saskaņā ar Noteikumiem sagatavoto informāciju par to darbību 2004. gadā (1. pielikumā) un secina, ka vairāki no Rekomendācijā minētajiem pakalpojumiem tiek sniegti tirgos ar īpaši augstu koncentrāciju. Kā indikatīvu rādītāju tirgus koncentrācijas līmeņa noteikšanai Komisija izmanto Hirfendāla-Hiršmana indeksu (turpmāk – HHI) (skatīt – 14.tabulu).

14.tabula: Tirgu, kuros tiek sniegti Rekomendācijā minētie vairumtirdzniecības pakalpojumi, koncentrācija

Pakalpojums Rekomendācijā	Pakalpojums Noteikumu 1.pielikumā	HHI
savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefona tīklā	Starpsavienojums – fiksētais elektronisko sakaru tīkls	8774
tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefona tīklā	-	10000
savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā	Piekļuves un izsaukumu veikšanas pakalpojumu sniegšana publiskajā mobilā telefona tīklā	9768
pielikuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos	-	10000
balss savienojumu pabeigšana individuālajos mobilajos tīklos	Platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā sniegšana	6091
platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība		

Īpaši jāņem vērā fakts, ka visu tabulā uzskaņitā Rekomendācijā minēto pakalpojumu sniegšana var būtiski ieteikmēt konkurences nostiprināšanos un attīstību galalietotājiem paredzēto pakalpojumu tirgū, jo lielā mērā tie ir mazumtirdzniecības pakalpojumu vairumtirdzniecības produkti.

Komisija, ņemot vērā tirgu, kurā tiek sniegti Rekomendācijā minētie pakalpojumi, kā arī nepieciešamību veikt tirgus analīzi tieši pakalpojumu vairumtirdzniecības funkcionālajā līmenī, ierosināja šādu prioritāri analizējamo pakalpojumu analīzes secību:

1. savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
2. savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
3. tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
4. balss savienojumu pabeigšana individuālajos mobilajos tīklos;
5. platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība;
6. piekļuves un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos.

3.6.4. Konsultējamie jautājumi

Dokumentā komersantiem bija iespēja komentēt Komisijas secinājumus un atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- Vai Jūs piekrītat, ka tirgus analīze galvenokārt būtu veicama vairumtirdzniecības funkcionālajā līmenī? Ja nē, tad kāpēc?
- Vai Jūs piekrītat elektronisko sakaru pakalpojumu prioritārai analīzei Dokumenta piedāvātajā secībā? Ja nē, lūdzam argumentēt, kāpēc, un norādīt iespējamo pakalpojumu analīzes secību.

3.6.3. Konsultāciju rezultāti

Komisija saņēma atbildes no diviem komersantiem:

- „Latvijas Mobilais Telefons” SIA
- SIA „Lattelekom”

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA komentāri:

- „Latvijas Mobilais Telefons” SIA uzskata „*tikai pēc tirgus definēšanas ir iespējams uzsākt diskusiju un konsultācijas par prioritāri analizējamiem tirgiem*”.
- „Latvijas Mobilais Telefons” SIA uzskata „*ka piekļuves un savienojumu uzsākšanas publiskajos mobilajos telefonu tīklos tirgu analīzes nav veicamas prioritāra kārtībā, jo, salīdzinot ar citiem tirgiem, šis tirgus ir vērtējams kā atvērts un ar augstu konkurences līmeni*”.

SIA „Lattelekom” komentāri:

- SIA „Lattelekom” piekrīt, ka tirgus analīze pirmkārt būtu veicama vairumtirdzniecības funkcionālajā līmenī.
- SIA „Lattelekom” nepiekrit elektronisko sakaru pakalpojumu prioritārai analīzei Dokumenta piedāvātajā secībā, „*jo tā neatbilst Elektronisko sakaru likuma mērķim nodrošināt no tehnoloģijas neatkarīgu regulēšanu un ES direktīvā 2002/21/EC noteiktajam tehnoloģiskās neutralitātes un nediskriminācijas principam. Saskaņā ar šo principu viena veida pakalpojuma analīze dažādu tehnoloģiju tīklos jāveic vienlaicīgi vai secīgi. Piemēram, vienlaicīgi vai secīgi ir veicama šādu divu pakalpojumu tirgu analīze: savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālos publiskajos telefonu tīklos un balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos*”.
- SIA „Lattelekom” vēlas veikt analīzi šādā secībā:
 1. savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālos publiskajos telefonu tīklos;
 2. balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;
 3. savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
 4. piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;
 5. tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
 6. platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība.

Nemot vērā iesniegtos komentārus, Komisija uzskata, ka nav nepieciešams novirzīties no elektronisko sakaru pakalpojumu prioritāras analīzes Dokumenta piedāvātās secības. Komisija uzskata, ka ir administratīvi un ekonomiski izdevīgi definēt un analizēt visus trīs starpsavienojumu pakalpojumus fiksētajos tīklos. Tā kā arī SIA „Lattelekom” atzīst, ka savienojumu pabeigšanai fiksētā vietā individuālos publiskajos telefonu tīklos ir vislielākā prioritāte, Komisijai nav iemeslu novirzīties

no tās piedāvātās secības. Komisija neuzskata, ka piedāvātā secība varētu neievērot tehnoloģiskās neitralitātes un nediskriminācijas principus.

4. Konkrētie tirgi

4. Konkrētais tirgus

4.1. Rekomendācijā minētais tirgus

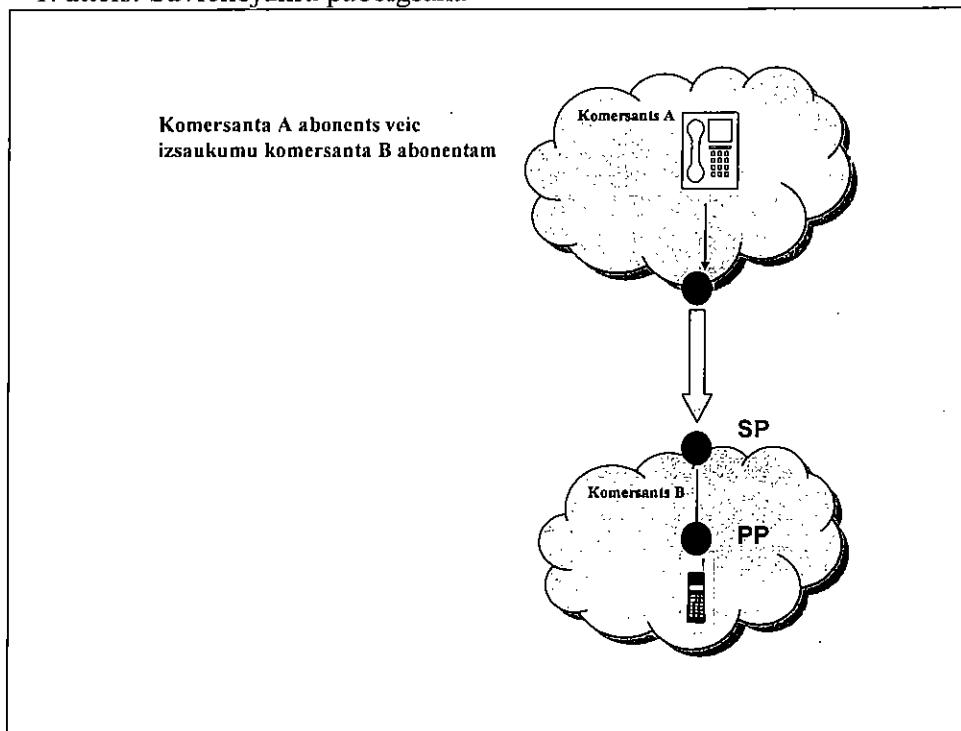
Ziņojums sagatavots par šādu Rekomendācijā minētu tirgu:

- balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos (turpmāk tirgus Nr.16);

4.2. Attiecīgie pakalpojumi

Balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos ir komersanta B sniegtais vairumtirdzniecības pakalpojums, kas nodrošina ienākošās noslodzes maršrutēšanu uz pieslēguma punktiem komersanta B tīklā, no starpsavienojumu punkta (SP) līdz pieslēguma punktiem (PP). Pakalpojuma lietotāji ir citi komersanti (piemēram, komersants A), kuriem ir publiskie telefoni tīkli.

1. attēls: Savienojumu pabeigšana

4.3. Situācija tirgos

Tikai trīs komersanti 2005. gada 1. pusgadā piedāvāja starpsavienojumu pakalpojumus mobilos elektronisko sakaru tīklos.

Saskaņā ar Noteikumu 7. punktu Komisija ir pieprasījusi sīkāku informāciju no visiem trim komersantiem.

SIA „BITE Latvija”, autorizēts mobilais operators, uzsāka piedāvāt pakalpojumus 2005. gadā 15. septembrī. Sakarā ar to, ka SIA „BITE Latvija” apskatāmajā laika

posmā nebija uzsākusi starpsavienojuma pakalpojumu sniegšanu, Komisija nevar novērtēt šī komersanta darbību tirgū.

2. attēls: Tirdzniecības daļas

4.4. Tirdzniecības daļibnieki

4.4.1. Elektronisko sakaru komersanti

Informācija pieprasīta no šādiem komersantiem:

- a) „Latvijas Mobilais Telefons” SIA;
- b) SIA „Tele2”;
- c) AS „Telekom Baltija”;

AS „Telekom Baltija” piedāvā pakalpojumus gan fiksētā tīklā, gan mobilā tīklā. Pakalpojumus mobilā tīklā AS „Telekom Baltija” pārdod ar preču zīmi „TRIATEL”.

4.4.2 Starpsavienojumu nosacījumi

Likums „Par telekomunikācijām” paredzēja, ka komersanti iesniedz Komisijai un Komisija apstiprina starpsavienojuma pamatpiedāvājuma līgumu uz gadu.

2003. gada jūnijā pēc diskusijām ar tirdzniecības daļibniekiem tika apstiprināti starpsavienojuma pamatpiedāvājuma līgumi 2003. gadam trijiem operatoriem ar būtisku ietekmi starpsavienojumu tirgū.

2004. gada janvārī tika apstiprināti pamatpiedāvājuma līgumi 2004. gadam operatoriem ar būtisku ietekmi starpsavienojumu tirgū.

2004. gada Elektronisko sakaru likums neparedz, ka Komisija apstiprina starpsavienojuma pamatpiedāvājumus vai līgumus, taču paredz komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū pienākumu publicēt starpsavienojuma pamatpiedāvājumus.

2004. gadā Komisija ir piedalījusies četrās starpsavienojuma sarunās, kuru rezultātā komersanti ir panākuši vienošanos.

Komersanti ar būtisku ietekmi ir savās tīmekļa vietnēs publicējuši savus starpsavienojuma pamatpiedāvājumus normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Komisijai ir tiesības pēc savas ierosmes vai tad, ja to pamatoti lūdz kāda no pusēm, noskaidrot nosacījumus, kuri iekļaujami starpsavienojumu līgumos, kā arī noteikt, kas jāievēro vienai vai vairākām līguma pusēm, lai grozītu vai izslēgtu līguma

nosacījumus vai vienotos par līguma nosacījumiem, kā arī noteikt termiņu, kādā jābeidz sarunas par starpsavienojumu līgumu noslēgšanu. Komisijas 2005. gada 8. jūnijā ir arī pieņemusi lēmumu Nr.140 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelekom”, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” starpsavienojumu pakalpojumu tarifu augšējo robežu”.

Visu noslēgto starpsavienojumu līgumu noteikumi un komerciālie nosacījumi ir identiski un atbilst pamatpiedavājumam. Starpsavienojumu partneriem nav iespējams mainīt starpsavienojumu līgumu noteikumus un komerciālos nosacījumus sarunu gaitā. Viņi var izvēlēties tikai pakalpojumus un starpsavienojumu punktus.

a) „Latvijas Mobilais Telefons” SIA

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA ir noslēgusi šādus starpsavienojuma līgumus, no tiem █ pamatojoties uz pamatpiedāvājumu:

15.tabula: „Latvijas Mobilais Telefons” SIA starpsavienojuma līgumi

Līdzējs	Līguma noslēgšanas datums	Starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanas datums
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█
█	█	█

b) SIA „Tele2”

SIA „Tele2” ir noslēgusi šādus starpsavienojuma līgumus, no tiem █ pamatojoties uz pamatpiedāvājumu:

16.tabula: SIA „Tele2” starpsavienojuma līgumi

Līdzējs	Starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanas datums
█	█
█	█
█	█
█	█
█	█
█	█
█	█
█	█
█	█
█	█
█	█
█	█
█	█

c) AS „Telekom Baltija”

AS „Telekom Baltija” ir noslēgusi █ starpsavienojuma līgumus, no tiem █ par savienojumu pabeigšanu savā mobilajā tīklā, no kuriem █ pamatojoties uz pamatpiedāvājumu:

17.tabula: SIA „Telekom Baltija” starpsavienojuma līgumi

Līdzējs	Līguma noslēgšanas datums
█	█
█	█
█	█
█	█

4.4.3. Tīkla struktūra

a) „Latvijas Mobilais Telefons” SIA

- ģeogrāfiskais pārklājums: visā Latvijā
- mobilā tīkla komutācijas mezgls (MSC): █ (2003: █)
mobilā tīkla komutācijas mezgla vārtēja (GMSC): █ (2003: █)
bāzes staciju kontrolleri (BSC): █ (2003: █)
bāzes raiduztvērēju stacijas (BTS): █ (2003: █)
- maģistrālie posmi (trunks): █ km (2003: █ km)
- radiokanāli: █ (2003: █)
- caurlaidība:
līnijas maksimāla iespējamā caurlaidība: █ gigabiti
līnijas faktiski nodrošinātā caurlaidība: █ gigabiti

b) SIA „Tele2”

- ģeogrāfiskais pārklājums: visā Latvijā
- mobilā tīkla komutācijas mezgls (MSC): █ (2003: █)
mobilā tīkla komutācijas mezgla vārtēja (GMSC): █ (2003: █)
bāzes staciju kontrolleri (BSC): █ (2003: █)
bāzes raiduztvērēju stacijas (BTS): █ (2003: █)
- maģistrālie posmi (trunks): █ km (2003: █ km)
- radiokanāli: █ (2003: █)
- caurlaidība:
līnijas maksimāla iespējamā caurlaidība: █ gigabiti
līnijas faktiski nodrošinātā caurlaidība: █ gigabiti

c) AS „Telekom Baltija”

- ģeogrāfiskais pārklājums: Rīga
- mobilā tīkla komutācijas mezgls (MSC): █ (2003: █)
mobilā tīkla komutācijas mezgla vārtēja (GMSC): █ (2003: █)
bāzes staciju kontrolleri (BSC): █ (2003: █)
bāzes raiduztvērēju stacijas (BTS): █ (2003: █)
- maģistrālie posmi (trunks): █ km (2003: █ km)
- radiokanāli: █ (2003: █)

5. Nacionāla konsultācija

Šī ziņojuma publicējamā versija pēc apstiprināšanas publicēta Komisijas tīmekļa vietnē, paredzot termiņu priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Atbilstošs paziņojums par konsultāciju uzsākšanu publicēts laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

6. Konkurences padomes viedoklis

Šis ziņojums nosūtīts Konkurences padomei priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Pēc tā saņemšanas ziņojums tiks papildināts ar Konkurences padomes viedokli.

7. Tirgus definēšana

7.1. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums

Lai definētu un nodalītu konkrētos starpsavienojumu tirgus, jāapskata šādi jautājumi:

7.1.1. Vai īsziņas un datu pārraide mobilos tīklos ir iekļautas tirgū Nr. 16?

Nemot vērā Rekomendāciju, uz šo jautājumu jāatbild noliedzoši. Rekomendācijā tirgus Nr. 16 minēts kā: „Balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos (angļu valodā: „Voice call termination on individual mobile networks”)”. Nosacījuma „balss savienojumu” esamība netieši norāda, ka analīzē tikai balss savienojumu pabeigšana ir būtiska.

Bet bez tam arī cits fakts atbalsta šādu tirgus interpretāciju:

- Balss savienojumi atšķiras no datu pārraides pakalpojumiem (piemēram, GPRS) un īsziņas ar nepieciešamību, ka balss savienojumi notiek reālā laikā. Komunikācija reālā laikā ir svarīgs kvalitātes parametrs balss telefonijas nodrošināšanai. Turpretim datu pārraides pakalpojumi un īsziņas nav laika kritiskie pakalpojumi, un komersanti nenodrošina šo parametru.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Balss savienojumi atšķiras no datu pārraides pakalpojumiem un īsziņām arī tehniskajā realizēšanā. Modernos mobilos tīklos tiek transportētas tikai datu paketes, arī balss savienojumu maršrutēšanas gadījumā. Principā balss ziņojums tiek pārvērstīs par datu paketi. Datu pakete tiek maršrutēta saņēmējam, un tur datu pakete tiek pārvērsta atpakaļ par balss ziņojumu. Nemot vērā, ka balss ziņojums ir laika kritisks ziņojums, balss ziņojuma datu pakete tiek atzīmēta. Datu paketes galvenē tiek ierakstīta informācija, ka datu pakete ir balss ziņojums un tāpēc konkrētā pakete maršrutējama prioritāri, lai garantētu reālā laika savienojumu. Citas datu paketes, piemēram, īsziņas, netiek atzīmētas, tāpēc, maršrutējot īsziņas, tās ir ar zemāku prioritāti.

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums

Balss savienojumus nevar aizvietot ar datu pārraides pakalpojumiem vai īsziņām. Balss savienojums dod iespēju galrietotājiem apmainīties ar informāciju reālā laikā un tādā veidā veido tiešu sarunu, kurā jautājumi un atbildes vai domas seko viena otrai īsā laika periodā. Lai gan ar īsziņām arī var apmainīties ar informāciju, kas seko viena otrai, bet laika periods starp jautājumiem un atbildēm vai diviem informācijas vienumiem ir ilgāks, jo nepieciešams izmāntot manuālu datu ievadi. Saziņu, izmantojot īsziņas, nevar salīdzināt ar tiešu balss saziņu reālā laikā.

7.1.2 Vai mobilie virtuālie operatori ir iekļauti tirgū Nr. 16?

Mobilie virtuālie operatori (MVO) piedāvā saviem lietotājiem mobilos elektroniskos sakaru pakalpojumus, izmantojot cita mobilā tīkla operatora infrastruktūru. Vienkāršākais variants ir tad, kad komersants tikai pārdod cita mobilā operatora pakalpojumu tālāk (*rebillier* vai *reseller*). Otra spektra galā ir MVO, kuram ir sava tīkla infrastruktūra (iekārtas), savi numuri un kas izdod savas lietotāja identifikācijas modula kartes (SIM kartes). Mobilos virtuālos operatorus var iekļaut tirgū Nr. 16 tādā gadījumā, ja operatoram ir sava tīkla infrastruktūra, lai vispār piedāvātu citiem tīkla operatoriem starpsavienojumu ar savu tīklu. Latvijā 2005. gada 1. pusgadā tikai viens komersants piedāvāja elektronisko sakaru pakalpojumus kā mobilais virtuālais operators - SIA „ZETCOM”. SIA „ZETCOM” rīcībā nav tīkla vai tīkla elementu. Tāpēc pašreizējos apstākļos jautājuma, vai MVO vajag iekļaut tirgū Nr. 16, analīze nav nepieciešama.

7.1.3. Vai 2G un 3G pakalpojumi veido vienotu tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums

- Pieprasījuma puses aizvietojamība komersanta līmenī.
 - No pieprasījuma puses savienojumu pabeigšana 2G tīklā (GSM un DCS) un 3G (UMTS un CDMA) tīklā ir aizvietojama, ja, kā jau noskaidrots, tiek apskatīti tikai balss savienojumi. Komersantam, kas pieprasī savienošanas pabeigšanu mobilajā tīklā, nav būtiski, vai pabeigšanas pakalpojumā izmanto radiofrekvences, kas piešķirtas GSM vai UMTS pakalpojumu nodrošināšanai. Komersantu interesē vienīgi, kā tā lietotāji var izsaukt lietotājus mobilā operatora tīklā. Tomēr, nemot vērā iepriekš minētā svarīgumu, komersantam nav skaidrs, kādā veidā tas var ietekmēt, caur kuru tīklu operators maršrutē savienojumus.
- Pieprasījuma puses aizvietojamība galalietotāja līmenī.
 - Galalietotāju interesē tikai, kā tas var izsaukt lietotājus citos mobilos tīklus. Galalietotājam nav svarīga radiofrekvenču spektra izmantošana, un tas var nezināt atšķirību starp 2G un 3G tīkliem, jo neatkarīgi no galalietotāja izmantotajās galierīcēs tas var saņemt izsaukumus, un operatori var nodrošināt balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus. Tam arī nav iespēju ietekmēt, caur kuru tīklu operators maršrutē savienojumu. Turklat nav arī skaidrs, kā galalietotājs var konstatēt kvalitātes atšķirības starp abiem tīkliem.

Komisija konstatē, ka no pieprasījuma puses savienojumu pabeigšana 2G tīklā un 3G tīklā ir aizvietojami pakalpojumi.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Nemot vērā faktu, ka Latvija 2G un 3G tīkliem ir paredzēti numuri vienā diapazonā, komersants, kas piedāvā savienojumu pabeigšanu savā tīklā, nevar izmantot numura diapazonu, lai norobežotu 2G no 3G pabeigšanas pakalpojumiem.

Citas tehniskas iespējas, lai norobežotu savienojumu pabeigšanas pakalpojumus 2G un 3G tīklos acīmredzot nepastāv. „Latvijas Mobilais Telefons” SIA 2005. gada 5. jūlija vēstulē Nr. 2703/7k „Par Noteikumiem par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību” atzina, ka „Latvijas Mobilais Telefons” SIA „pakalpojumi galalietotājiem GSM 900/1800 vai UMTS radiofrekvenčes netiek nodalīti”.

Šajā gadījumā nepastāv tehniska rakstura pamatojums aizvietojamības neesamībai, tādēļ Komisija neredz nepieciešamību analizēt ekonomiskus kritērijus. Tāpēc arī no piedāvājuma puses aizvietojamības savienošanas pabeigšana 2G tīklā un 3G tīklā ir aizvietojami pakalpojumi.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka 2G un 3G pakalpojumi veido vienotu tirgu.

7.1.4. Vai radiokomunikāciju tīkli ir iekļauti tirgū Nr. 16?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums

Radiokomunikācija tiek izmantota galvenokārt reģionālā līmenī un ir domāta balss savienojumiem vai datu pārraidei slēgtās lietotāju grupas ietvaros vai komersanta iekšejai saziņai, piemēram, apsardzes komersantiem, publiskā transporta uzņēmumiem, taksometra uzņēmumiem utt.

Šādus uzņēmumus vai slēgtās lietotāju grupas bieži vispār neinteresē, vai to izmantotie radiokomunikāciju tīkli ir pieejami no citiem tīkliem. Līdz ar to radiokomunikāciju tīkli ne vienmēr ir starpsavienoti ar publiskajiem mobilajiem vai fiksētajiem tīkliem. Tas gan nenozīmē, ka radiokomunikāciju pakalpojumi tiek piedāvāti ierobežotā kvalitātē, šis fakts drīzāk atspoguļo radiokomunikāciju galalietotāju prasības. Mobilā tīkla galalietotājiem turpretim ir svarīga universālā pieejamība. Tie vēlas sazvanīt visus citus galalietotāju un saņemt zvanus no visiem galalietotājiem. Abu (tīklu) pakalpojumu lietotāju uzvedības īpatnības ir atšķirīgas. No pieprasījuma puses radiokomunikāciju tīkla pakalpojumus nevar aizvietot ar mobilā tīkla pakalpojumiem.

Piedāvājuma puses aizvietošanas novērtējums:

Radiokomunikāciju tīkli būtiski atšķiras no mobilajiem tīkliem, jo pastāv šādas nozīmīgas īpašības:

- pakalpojumi paredzēti galvenokārt slēgtām lietotāju grupām;
- operatīvs (momentāns) savienojums, taču nav iespējama vienlaicīga abpusēja saruna – jāpārslēdzas raidīšanas vai uztveršanas režīmā;
- radiokomunikāciju tīklā izmantojamās speciāli šim tīklam paredzētas radiostacijas, kas nav savietojamas ar esošajiem (GSM, CDMA, UMTS) mobilo elektronisko sakaru tīklu (turpmāk – mobilais tīkls) standartiem;
- nav iespējams nosūtīt SMS, izmantojot starpsavienojumu ar mobilo tīklu (starp radiostacijām ir iespējams sūtīt teksta ziņojumus).

Nemot vērā iepriekš minēto un jo īpaši nesavietojamību ar mobilo tīklu standartiem, var uzskatīt, ka radiokomunikāciju tīkls nevar aizvietot mobilo tīklu tā ierobežotās izmantošanas dēļ.

7.1.5. Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos mobilajos tīklos komersantiem veido vienotu tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Komersants, kas pieprasī savienojumu pabeigšanas pakalpojumus vienā noteiktā tīklā, negūtu papildu labumu, izmantojot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus citā tīklā.

Klienti grib sazvanīt visus klientus, arī citos mobilajos tīklos. Ja kāds no komersantu tīkliem nav sasniedzams, komersantam draud ne tikai lietotāju aizplūšana, bet arī reputācijas jautājumu skaidrošana. Lietotāji var izmantot citu izvēlēto komersantu vai

nepieprasīt operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu no operatoriem, kuri nevar nodrošināt lietotājiem iespēju sazvanīt visus tam nepieciešamos klientus mobilajos tīklus. Šis arguments piemērojams arī komersantiem, kas piedāvā savas abonentlīnijas. Maz ticams, ka parastos apstākļos lietotājs slēgs līgumu par pakalpojumu izmantošanu ar komersantu, no kura tīkla lietotājam nav iespēju sazvanīt tam nepieciešamos citus lietotājus. Iespējams, ka iepriekš teiktais lietotājam pašlaik nav svarīgi, tomēr šādā kontekstā piedāvātais pakalpojums nav pilnvērtīgs.

Piedāvājuma puses aizvietošanas novērtējums:

Katrs individuālais publiskais mobilais tīkls veido atsevišķu tirgu, jo nav iespējama situācija, ka citi komersanti ar sev pieejamām jaudām un tīkliem varētu aizvietot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus cita komersanta tīklā.

Tātad savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos komersantu mobilajos tīklos neveido vienotu tirgu.

7.2. Geogrāfiskā mēroga novērtējums

Ņemot vērā tirgus definīciju, ģeogrāfiskais mērogs ir komersanta individuālais publiskais mobilais telefonu tīkls.

7.3. Tirgus definēšanas rezultāti

Atbilstoši iepriekš minētajam Komisija konstatē, ka nosakāms balss savienojumu pabeigšanas tirgus individuālā mobilajā tīklā.

8. Tirgus analīze

8.1. Tirgus dalījums

Pēc balss savienojumu pabeigšanas tirgus definīcijas var secināt, ka šie ir monopoltirgi, tāpēc tirgus daļas ir 100% katrā individuālajā tirgū. Saskaņā ar to var jau noteikt, ka visiem komersantiem, kas piedāvā balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus ir būtiska ietekme tirgū, sava tīkla ģeogrāfiskā mēroga ietvaros.

Lai gan Komisija analizēja arī citus kritērijus.

8.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumu tirgos barjeras ienākšanai tirgū, kas saistītas ar tirgus definīciju, ir nesamērīgi augstas. Konkurentu ienākšanai tirgū ar saviem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem nav nepieciešamā efekta un konsekvences pret pastāvošo (monopola) balss savienojumu pabeigšanas tirgus struktūru. Konkurenta balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumu tirgu.

8.3. Komersanta lielums (ipatsvars tirgū)

Pēc tirgus definīcijas balss savienojumu pabeigšanas tirgi ir monopoltirgi. Komersanta lieluma nozīme konkurences situācijas novērtēšanai ir ļoti ierobežota un saistīta ar nepietiekamu kompensējošo pirktpēju. Tāpēc arī nav nepieciešams analizēt citus kritērijus konkurences apstākļu novērtēšanai, kas raksturo samēru starp komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū un konkurentiem konkrētajā tirgū.

8.4. Nepietiekama kompensējošā pirkspēja vai tās trūkums

Lai analizētu kompensējošo pirkspēju, ir nepieciešams atšķirt divus gadījumus:

- kompensējošā pirkspēja galalietotāju līmenī;
- kompensējošā pirkspēja vairumtirdzniecības līmenī.

Kompensējošā pirkspēja galalietotāju līmenī pastāv, ja galalietotājam ir iespēja iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju (operatoru), mainot to uz citu operatoru gadījumā, ja sava operatora (operators A) balss savienojumu pabeigšanas tarifi ir tik augsti, ka:

- citi operatori neslēdz starpsavienojumu līgumus (tāpēc cita operatora klienti nevar zvanīt operatora A galalietotājiem);
- cita operatora klientiem augstu savienojumu pabeigšanas tarifu dēļ jāmaksā tik augstas cenas, ka tie vai nu nezvana, vai sūdzas operatora A galalietotājiem.

Galalietotājam iespēja iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju rodas tikai tad,

- ja izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, nav pārāk lielas un ir mazākas nekā potenciālie labumi;
- galalietotāju īpatsvars, salīdzinot ar komersanta kopējiem ieņēmumiem, ir pietiekami liels.

Otra iespēja varētu piepildīties, pakalpojumu sniedzēju mainot tikai lieliem komersantiem vai valsts iestādēm vai lielam mazāku lietotāju daudzumam.

Komisija konstatē, ka otrs kritērijs ir izpildāms katrā individuālā balss savienojumu pabeigšanas tirgū.

Visnozīmīgākās izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, ir atkarīgas no tā, vai darbojas numura saglabāšanas pakalpojums. Pretējā gadījumā izmaksas ir pārāk lielas. Ja, mainot operatoru, galalietotājs nevar saglabāt savu numuru, tad tas ne tikai nevar izvairīties no izdevumiem, kas saistīti ar jaunu numuru publicēšanu (jaunas vizītkartes, jauni reklāmas materiāli u.c.), bet var arī zaudēt klientus.

Privātām personām nemateriālās izmaksas rodas arī šādos gadījumos:

- neērtības, pabeidzot līgumu ar līdzšinējo operatoru;
- zaudēts laiks, meklējot jaunu operatoru un noslēdzot ar to jaunu līgumu.

Pašreiz izmaksas, kas saistītas ar pakalpojuma sniedzēja maiņu, ir lielākas nekā potenciālie ieguvumi.

Pirmais kritērijs vēl nav izpildīts nevienā individuālā savienojumu pabeigšanas tirgū, jo galalietotājs nevar iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju, to mainot.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka katrā individuālā balss savienojumu pabeigšanas tirgū pietrūkst kompensējošās pirkspējas galalietotāju līmenī.

Kompensējošā pirkspēja vairumtirdzniecības līmenī

Lai analizētu kompensējošo pirkspēju vairumtirdzniecības līmenī, jāizšķir divi gadījumi:

- operators, kas piedāvā arī piekļuvi (turpmāk – piekļuves tīkla operators). Saskaņā ar ESL 36.panta pirmo daļu „lai nodrošinātu, ka viena publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotāji var sazināties ar cita publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotājiem, Komisijai ir tiesības godīgi, samērīgi un ar vienlīdzīgu attieksmi noteikt elektronisko sakaru komersantiem, kuri nodrošina galalietotājiem nepieciešamo piekļuvi, saistības piekļuves un

starpsavienojumu jomā". Tomēr komersantam nav iespējas izmantot kompensējošo pirkspēju.

- operators, kas nepiedāvā piekļuvi, bet tikai operatora izvēles pakalpojumus (turpmāk – savienojumu tīkla operators).

Savienojumu tīkla operatoram nav kompensējošās pirkspējas. Tam ir vienpusēja interese noslēgt starpsavienojumu līgumu, jo to interesē piedāvāt saviem klientiem pieeju visiem vai vismaz iespējami daudziem tīkliem. Potenciālajam starpsavienojumu partnerim, kas piedāvā balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus, nav papildvērtības. Savi klienti var saņemt sarunas no tīkliem pilnīgi neatkarīgi no savienojumu tīkla operatora, kas pieprasā starpsavienojumu no cita savienojumu tīkla operatora vai no piekļuves tīkla operatora, izmantojot tiešo starpsavienojumu.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka katrā individuālā balss savienojumu pabeigšanas tirgū pietrūkst kompensējošās pirkspējas vairumtirdzniecības līmenī.

8.5. Potenciālas konkurences trūkums

Nemot vērā tirgus definīciju, balss savienojumu pabeigšanas tirgos nepastāv potenciāla konkurence. Konkurentu ienākšana tirgū ar saviem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem nav efektīva un konsekventa uz pastāvošās (monopola) balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumu tirgus struktūras fona. Konkurentu balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) savienojumu pabeigšanas tirgu.

8.6. Rezultāti

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka balss savienojumu pabeigšanas tirgus komersanta mobilajos tīklos tirgū nepastāv efektīva konkurence.

8.7. Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū

Nemot vērā iepriekš minēto, kā komersantus ar būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas tirgū Komisija nosaka šādus komersantus individuālo mobilo tīklu tirgū:

1. „Latvijas Mobilais Telefons” SIA
Ropažu iela 6
Rīga, LV-1039
2. SIA „Tele2”
Mūkusalas iela 41b
Rīga, LV-1004
3. AS „Telekom Baltija”
Bikernieku iela 18
Rīga, LV-1039

9. Būtiskā ietekme tirgū

9.1. Speciālu prasību (saistību) noteikšana elektronisko sakaru komersantiem

Saskaņā ar ESL 31. pantu Komisijai ir tiesības, pamatojoties uz tirgus analīzes rezultātiem, piemērot, saglābāt, grozīt vai atcelt saistības komersantiem ar būtisku ietekmi konkrētajā tirgū, lai konkrētajā tirgū nodrošinātu efektīvu konkurenci uz šo konkrēto tirgu.

ESL 31. panta otrā daļa nosaka, ka:

ņemot vērā ESL 31. panta pirmajā daļā minētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tā pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu elektronisko sakaru komersantiem Komisijas noteiktajā kārtībā.

Ja Komisija konstatē, ka tirgū ir efektīva konkurence, tā nepiemēro vai atceļ speciālās prasības elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū.

Nosakot konkrētas saistības elektronisko sakaru komersantiem, Komisija ievēro arī vispārējos EK definētos elektronisko sakaru nozares regulēšanas mērķus:

- konkurences veicināšanu;
- vienota iekšējā tirgus attīstību Eiropas Kopienā;
- ES pilsoņu interešu ievērošanu.

Saskaņā ar ESL 38. panta pirmo un otro daļu:

elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū piekļuves vai starpsavienojumu jomā Komisija var uzlikt šādas saistības:

- caurredzamības saistības,
- vienlīdzīgas attieksmes saistības,
- atdalītas finanšu uzskaites saistības,
- tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības,
- pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Komisija, uzliekot elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū piekļuves vai starpsavienojumu jomā ESL 38. panta pirmajā daļā minētās saistības, ievēro objektivitātes, caurredzamības, samērības un vienlīdzības principus atbilstoši risināmās problēmas būtbai un regulēšanas mērķiem. Pirms tiek pieņemts lēmums par saistību uzlikšanu, Komisija konsultējas ar elektronisko sakaru tirgus dalībniekiem.

9.2. Saistības

9.2.1. Caurredzamības saistības

ESL 39. panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt caurredzamības saistības piekļuves vai starpsavienojumu jomā. Caurredzamības saistības var ietvert noteiktas informācijas (uzskaitē, tehniskie un tīkla raksturparametri, cenu un tarifu, piekļuves un starpsavienojumu nodrošināšanas un izmantošanas nosacījumi) publiskošanas un pamatpiedāvājumu publicēšanas saistības un prasības attiecībā uz publicējamiem pamatpiedāvājumiem.

ESL 39. panta otrā daļa nosaka, ja elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū ir noteikts vienlīdzīgas attieksmes pienākums, tad Komisija var prasīt, lai tas publicē piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumus, kuros iekļautā informācija būtu detalizēti atdalīta, un nodrošinātu, ka elektronisko sakaru komersantiem – pakalpojumu saņēmējiem nav jāmaksā par iekārtām vai aprikojumu, kas pieprasītajam pakalpojumam nav nepieciešams.

ESL 39. panta trešā daļa nosaka, ka elektronisko sakaru komersants ar būtisku ietekmi tirgū izstrādā piekļuves vai starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumu Komisijas noteiktajā kārtībā un nodrošina tā publisku pieejamību.

ESL 39. panta ceturtā daļa nosaka, ka Komisijai ir tiesības:

- 1) noteikt un publicēt laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” prasības attiecībā uz piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā ietveramo informāciju un nepieciešamo tās detalizācijas līmeni;
- 2) noteikt piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājuma publicēšanas veidu;
- 3) noteikt grozījumus publicētajā piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā, ja tā nosacījumi neatbilst Komisijas prasībām.

9.2.2. Vienlīdzīgas attieksmes saistības

ESL 40. pants nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt šādus vienlīdzīgas attieksmes pienākumus piekļuves vai starpsavienojumu jomā:

- 1) pienākumu piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus;
- 2) pienākumu sniegt citiem elektronisko sakaru komersantiem elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem šīs elektronisko sakaru komersants pats sniedz elektronisko sakaru pakalpojumus saistītajiem uzņēmumiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

9.2.3. Atdalītas finanšu uzskaites saistības

ESL 41. panta nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt pienākumu piekļuves un starpsavienojumu jomā veikt atsevišķu darbības uzskaiti.

9.2.4. Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības

ESL 42. panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt piekļuves vai starpsavienojumu tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības (tajā skaitā pienākumu tuvināt tarifus izmaksām un prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu). Uzliekot šādas saistības, Komisija ņem vērā attiecīgā komersanta investīcijas un ļauj tam gūt samērīgu peļņu no piekļuves vai starpsavienojumu nodrošināšanā ieguldītā kapitāla atbilstoši saistītajiem riskiem.

ESL 42. panta trešā daļa nosaka, ka, ja elektronisko sakaru komersantam ir pienākums tuvināt tarifus izmaksām, tad tam jāpierāda Komisijai, ka tarifi ir balstīti uz pamatotām izmaksām, ņemot vērā peļņu par veiktais investīcijām. Komisija izmaksu aprēķināšanai var izmantot arī citas metodes, nevis tās, kuras izmantojis elektronisko sakaru komersants, kā arī tarifus salīdzināmos konkrētos tirgos. Komisija var pieprasīt, lai elektronisko sakaru komersants sniedz savu tarifu un izmaksu pamatojumu. Ja Komisija konstatē, ka tarifa iekļautās izmaksas nav pamatootas vai tarifi nav tuvināti izmaksām, tā ir tiesīga apturēt šo tarifu piemērošanu un noteikt tarifu augšējo robežu vai arī uzdot elektronisko sakaru komersantam korigēt tarifus.

ESL 42. panta ceturtā daļa nosaka, ka elektronisko sakaru komersants ar būtisku ietekmi tirgū, kuram ir noteiktas prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu, publisko izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmas aprakstu, norādot galvenās izmaksu grupas, kā arī izmaksu attiecināšanas noteikumus. Atbilstību izmaksu aprēķināšanas sistēmai pārbauda zvērināts revidents vai zvērinātu revidētu komercsabiedrība. Zvērināta revidēta ziņojumu par atbilstību noteiktajai izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai elektronisko sakaru komersants publicē katru gadu.

ESL 42. panta piektā daļa nosaka, ka elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū ir aizliegts noteikt starpsavienojumu pakalpojumiem atlaides vai atlaižu apmēru atkarībā no sniegto pakalpojumu apjoma. Komisija var dot atļauju noteikt šādas atlaides vai atlaižu apmēru, ja elektronisko sakaru komersants pierāda, ka tas tādējādi nenostādīs citus elektronisko sakaru komersantus nevienlīdzīgā stāvoklī.

9.2.5. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

ESL 44. panta pirmā daļa paredz, ka, ja Komisija tirgus analīzes rezultātā secina, ka piekļuves atteikums vai nepamatoti piekļuves noteikumi var kavēt ilglaicīga un konkurētspējīga mazumtirdzniecības tirgus izveidi vai tie neatbilst galalietotāju interesēm, tai ir tiesības elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt šādas saistības:

- 1) nodrošināt trešajām personām piekļuvi noteiktiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, ieskaitot atsaistītu piekļuvi abonentlīnijām;
- 2) risināt sarunas ar elektronisko sakaru komersantiem, kuri pieprasā piekļuvi;

- 3) nepārtraukt piekļuvi tiem noteiktajiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, kuriem tā jau nodrošināta iepriekš;
- 4) nodrošināt noteiktus vairumtirdzniecības pakalpojumus trešajām personām elektronisko sakaru mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanai;
- 5) nodrošināt piekļuvi tehniskajām saskarnēm vai būtiskām tehnoloģijām, kas nepieciešamas elektronisko sakaru pakalpojumu savietojamībai vai virtuālā tīkla pakalpojumiem;
- 6) nodrošināt iespēju izvietot elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantotajās telpās noteiktus elektronisko sakaru tīkla elementus vai nodrošināt cita veida infrastruktūras objektu kopīgu izmantošanu (tajā skaitā kabeļu kanalizācijas, elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantoto ēku vai antenu mastu un torņu kopīgu izmantošanu);
- 7) sniegt noteiktus elektronisko sakaru pakalpojumus (tajā skaitā tādus pakalpojumus, kas nepieciešami intelektuālā tīkla pakalpojumiem vai viesabonēšanai mobilajos elektronisko sakaru tīklos), kas nepieciešami, lai lietotājiem nodrošinātu pilnīgu elektronisko sakaru pakalpojumu savietojamību;
- 8) nodrošināt piekļuvi darbības atbalstsistēmām vai līdzīgām programmatūras sistēmām, kas nepieciešamas, lai uzturētu godīgu konkurenci elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanā;
- 9) savstarpēji savienot elektronisko sakaru tīklus vai elektronisko sakaru tīklu elementus vai iekārtas.

ESL 44. panta otrā daļa paredz, ka Komisija nosaka prasības attiecībā uz piekļuves, starpsavienojumu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumos iekļaujamo informāciju un šo pamatpiedāvājumu publicēšanu.

9.3. Elektronisko sakaru komersanti ar būtisku ietekmi tirgū

9.3.1. „Latvijas Mobilais Telefons” SIA

Ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka „Latvijas Mobilais Telefons” SIA kā komersantu ar būtisku ietekmi tirgū šādā elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū:

- balss savienojumu pabeigšanas tirgus „Latvijas Mobilais Telefons” SIA mobilajā tīklā.

Ievērojot iepriekš minēto, Komisija saskaņā ar ESL nosaka „Latvijas Mobilais Telefons” SIA šādas saistības (speciālās prasības):

1. Pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA pēc komersanta pamatota pieprasījuma nodrošina starpsavienojumu tā elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem tā, lai komersantam būtu iespēja saņemt:

- balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tīklā.

Saskaņā ar ESL 1.panta 46.punktu starpsavienojums ir „īpašs starp operatoriem ieviests piekļuves veids”.

Piekļuves tirgus trūkums ir būtisks šķērslis ienākšanai un ekspansijai ne tikai tirgū Nr. 16, bet arī mazumtirdzniecības iekšzemes telefonsakaru tirgos.

Šķēršļa būtību var konstatēt, analizējot operatora izvēles pakalpojumu piedāvājumu Latvijā. 2005. gada beigās Latvijas Republikas teritorijā tikai 4 operatori piedāvāja galalietotājiem operatora izvēles vai operatora iepriekšējās izvēles pakalpojumus iekšzemes zvaniem. Nemot vērā, ka pēdējais pienākums nodrošināt abonentiem operatora izvēles pakalpojumu vai operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu jau stājās spēkā 2005. gada 1. jūlijā (operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumi izsaukumiem uz publisko mobilo telefonu tīklu, izņemot abonentiem, kuru tālruņa līnijas ir pieslēgtas analogajām automātiskajām telefonu centrālēm), Komisija ir konstatējusi, ka nenotiek dinamiska mazumtirdzniecības iekšzemes telefonsakaru tirgus attīstība un pastāv šķēršļi ienākšanai un ekspansijai tirgū. Acīmredzot pastāv šķēršļi ienākšanai un ekspansijai tirgū.

Salīdzinot ar SIA „Lattelekom”, kas līdz 2005. gada beigām noslēdza ■ starpsavienojuma līgumus, no tiem ■ ar fiksētā tīkla operatoriem, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA līdz 2005. gada beigām noslēdza ■ līgumus, no tiem ■ ar fiksētā tīkla operatoriem (līgums ar AS „Telekom Baltija” paredz starpsavienojumu pakalpojumus gan mobilā, gan fiksētā AS „Telekom Baltija” tīklā).

18.tabula: Galalietotāji mobilajos tīklkos

	2003	2003	2004	2004
■	■	■	■	■
■	■	■	■	■
■	■	■	■	■
■	■	■	■	■

Nemot vērā, ka „Latvijas Mobilais Telefons” SIA kontrolē lielu daļu piekļuves Latvijas galalietotājiem, Komisija ir pārliecināta, ka „Latvijas Mobilais Telefons” SIA atteikšanās no starpsavienojuma ar citu (fiksētā vai mobilā) tīkla operatoru var negatīvi ietekmēt ne tikai konkurenci iekšzemes telefonsakaru tirgos un veidot šķēršļus ienākšanai vai ekspansijai tirgū Nr. 16, bet arī mazumtirdzniecības iekšzemes telefonsakaru tirgos. Komisija uzskata, ka „Latvijas Mobilais Telefons” SIA ir stimuls atteikties no starpsavienojuma vai kavēt starpsavienojumu, īpaši ar mazajiem tīkla operatoriem, jo tiem nav pietiekamas kompensējošās pirkspējas.

Piekļuves pienākuma noteikšanas mērķis komersantam ar būtisku ietekmi tirgū ir šī šķēršļa novēršana.

Komisija pēc saistību uzlikšanas novēros, vai kādu saistību piemērošana vai nepiemērošana neveido problēmas konkrētajā tirgū, vai netiek ierobežota konkurences attīstība. Nemot vērā tirgus attīstību, Komisija patur tiesības piemērot jaunas, atcelt vai grozīt esošās „Latvijas Mobilais Telefons” SIA saistības.

2. Caurredzamības saistības

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA izstrādā un publisko starpsavienojumu pamat piedāvājumu saskaņā ar Komisijas 2005. gada 31. augusta lēmumu Nr.186 apstiprinātajiem Noteikumiem par pamat piedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA savā starpsavienojumu pamat piedāvājumā piedāvā vismaz šādu starpsavienojumu pakalpojumu:

- balss savienojumu pabeigšanas „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tīklā pakalpojumus.

Komisija var grozīt starpsavienojuma pamat piedāvājumu.

Saistības uzlikšana kavē komersanta ar būtisku ietekmi tirgū dominējoša stāvokļa iespējamo ļaunprātīgo izmantošanu un samazina šķēršļus ienākšanai tirgū.

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA izstrādātajam un publicētajam starpsavienojuma pamat piedāvājumam jānodrošina, lai tiktu novērsti vismaz šādi iemesli:

- starpsavienojuma sarunu nepamatota novilcināšana;
- pakalpojumu izmantošanas ierobežošana;
- noteikti nepamatoti tehniski nosacījumi un prasības;
- noteikti nepamatoti vai tiek kavēti noteiktie termiņi starpsavienojumam nepieciešamo tīkla elementu vai līniju nodrošināšanai un starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanai.

Caurredzamības saistības uzlikšana komersantam ar būtisku ietekmi tirgū novērš:

- starpsavienojuma sarunu nepamatotu novilcināšanu;
- pakalpojumu izmantošanas ierobežošanu;
- nepamatotu tehnisko nosacījumu un prasību noteikšanu;
- noteikti nepamatoti vai tiek kavēti noteiktie termiņi starpsavienojumam nepieciešamo tīkla elementu vai līniju nodrošināšanai un starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanai.

Caurredzamības saistība komersantiem, kas pieprasī starpsavienojumu pakalpojumus no „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, nodrošina skaidrus pasākumu plānošanas apstākļus. Komersants, zinot iespējamās izmaksas, var plānot starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanu un arī ienākšanu tirgū vai, balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem, to turpmāko attīstību.

3. Vienlīdzīgas attieksmes saistības

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA ir pienākums nodrošināt starpsavienojumu pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasī, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus. „Latvijas Mobilais Telefons” SIA ir pienākums sniegt citiem komersantiem elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju ar tādiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem „Latvijas Mobilais Telefons” SIA pats sniedz elektronisko sakaru pakalpojumus sev (*self-service*) vai saistītajiem komersantiem.

Ievērojot vienlīdzīgas attieksmes saistību, „Latvijas Mobilais Telefons” SIA nodrošina, ka tās būtiskā ietekme tirgū netiek izmantota, lai:

- īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem salīdzinājumā ar saistījiem komersantiem vai „Latvijas Mobilais Telefons” SIA;
- kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū.

4. Tarifu regulēšanas saistības

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA ir pienākums Komisijai iesniegt visu tarifu, kas tiks publicēti starpsavienojumu un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumos, izmaksu pamatojumu. „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tarifiem ir jābūt tuvinātiem izmaksām, kas aprēķinātas saskaņā ar Komisijas 2005.gada 30.novembra lēmumu Nr.281 apstiprinātajai Elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodikai vai, gadījumā, ja pakalpojums iepriekš netika sniepts, plānotajām pakalpojuma izmaksām.

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA pierāda Komisijai, ka tarifi ir tuvināti izmaksām, ņemot vērā peļņu par veiktajām investīcijām.

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA jāiesniedz tarifu izmaksu pamatojums vismaz par šādiem pakalpojumiem:

- 4.1. tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana;
- 4.2. tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana;
- 4.3. kopēja izvietošana (izvietošanas vietas ierīkošanas izmaksas, izvietošanas vietas abonēšanas izmaksas);
- 4.4. signalizācija;
- 4.5. pārbaudes (tehnisko iespēju novērtēšana);
- 4.6. tehniska ierīkošana, lai nodrošinātu:
 - 4.6.1. balss savienojumu pabeigšanu „Latvijas Mobilais Telefons” SIA mobilajā tīklā;
 - 4.7. balss savienojumu pabeigšanas pakalpojums „Latvijas Mobilais Telefons” SIA mobilajā tīklā:
 - 4.7.1. izsaukuma ierīkošana;
 - 4.7.2. par minūti.

Starpsavienojumu tarifs ir būtisks izmaksu komponenti ikvienam komersantam - gan fiksētās izmaksas (tīklu starpsavienojuma līnijas izmaksas), gan mainīgās izmaksas (starpsavienojumu pakalpojumu tarifi). Piemērojot citiem komersantiem augstus tarifus, komersants ar būtisku ietekmi situācijā, kad tarifi nebūtu regulēti, varētu radīt šķēršļus ienākšanai starpsavienojumu tirgos. Papildus komersants ar būtisku ietekmi tirgū varētu izmantot nepietiekamo cenu starpību (starpsavienojumu izmaksas vairumtirdzniecības pusē un, piemēram, galalietotāja balss telefonijas cenas mazumtirdzniecības pusē), lai ierobežotu konkurenci un kavētu komersantu ienākšanu vai attīstību tirgū.

Tarifu regulēšana var nodrošināt, ka „Latvijas Mobilais Telefons” SIA, pirmkārt, nevar izmantot nepietiekamo cenu starpību un, otrkārt, garantēt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA izmaksu un peļņas uzraudzību.

5. *Atdalītas finanšu uzskaites saistības*

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA ir pienākums starpsavienojumu jomā veikt atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Komisijas padomes 2005.gada 30.novembra lēmumu Nr.281 apstiprināto Elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

Atdalītas finanšu uzskaites saistības ierobežo komersanta ar būtisku ietekmi tirgū iespējas neievērot vienlīdzīgas attieksmes saistības. Turklat atdalīta finanšu uzskaites saistība dod Komisijai iespējas kontrolēt tarifu regulēšanas noteikumu ievērošanu. Piemēram, Komisija var izvērtēt, vai komersants ar būtisku ietekmi tirgū izmanto šķērssubsidēšanu starp regulētiem un neregulētiem pakalpojumiem.

9.3.2. SIA „Tele2”

Nemot vērā tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka SIA „Tele2” kā komersantu ar būtisku ietekmi tirgū šādā elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū:

- balss savienojumu pabeigšanas tirgus SIA „Tele2” mobilajā tīklā.

Ievērojot iepriekš minēto, Komisija saskaņā ar ESL nosaka SIA „Tele2” šādas saistības (speciālās prasības):

1. *Pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam*

„Tele2” pēc komersantu pamatota pieprasījuma nodrošina starpsavienojumu tā elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem tā, lai komersantiem būtu iespēja saņemt:

- balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus SIA „Tele2” tīklā.

Saskaņā ar ESL 1.panta 46.punktu starpsavienojums ir „īpašs starp operatoriem ieviests piekļuves veids.”

Piekļuves tirgus trūkums ir būtisks šķērslis ienākšanai un ekspansijai ne tikai Rekomendācijā minētajā tirgū Nr. 16, bet arī mazumtirdzniecības iekšzemes telefonsakaru tirgos.

Šķēršļa būtību var novērot, analizējot operatora izvēles pakalpojumu piedāvājumu Latvijā. 2005. gada beigās Latvijas Republikas teritorijā tikai 4 operatori piedāvāja galalietotājiem operatora izvēles vai operatora iepriekšējās izvēles pakalpojumus iekšzemes zvaniem. Nemot vērā, ka pēdējais pienākums nodrošināt abonentiem operatora izvēles pakalpojumu vai operatora iepriekšējās izvēles pakalpojumu jau stājās spēkā 2005. gada 1. jūlijā (operatora iepriekšējās izvēles pakalpojumi izsaukumiem uz publisko mobilo telefonu tīklu, izņemot abonentiem, kuru tāruņa līnijas ir pieslēgtas analogajām automātiskajām telefonu centrālēm), Komisija nevar runāt par dinamisku mazumtirdzniecības iekšzemes telefonsakaru tirgus attīstību. Acīmredzot pastāv šķēršļi ienākšanai un ekspansijai tirgū.

Salīdzinot ar SIA „Lattelekom”, kas līdz 2005. gada beigām noslēdza [REDACTED] starpsavienojumu līgumus, no tiem [REDACTED] ar fiksētā tīkla operatoriem, SIA „Tele2” līdz 2005. gada beigām noslēdza [REDACTED] līgumus, no tiem [REDACTED] ar fiksētā tīkla

operatoriem (līgums ar AS „Telekom Baltija” paredz starpsavienojumu pakalpojumus gan mobilā, gan fiksētā AS „Telekom Baltija” tīklā).

Nemot vērā, ka SIA „Tele2” kontrolē lielu daļu piekļuves Latvijas galalietotājiem (sk. 18.tabulu), Komisija uzskata, ka SIA „Tele2” atteikšanās no starpsavienojuma ar citu (fiksētā vai mobilā) tīkla operatoru var negatīvi ietekmēt ne tikai konkurenci iekšzemes telefonsakaru tirgos un veidot šķēršļus ienākšanai vai ekspansijai Rekomendācijā minētajā tirgū Nr. 16, bet arī mazumtirdzniecības iekšzemes telefonsakaru tirgos. Komisija uzskata, ka SIA „Tele2” ir stimulus atteikties no starpsavienojuma vai kavēt starpsavienojumu, īpaši ar mazajiem tīkla operatoriem, jo tiem nav pietiekamas kompensējošās pirkspējas.

Piekļuves pienākuma noteikšanas mērķis komersantam ar būtisku ietekmi tirgū ir šī šķēršļa likvidācija.

Komisija novēros, vai kādu saistību piemērošana vai nepiemērošana neveido problēmas konkrētajā tirgū, vai netiek ierobežota konkurence attīstība. Nemot vērā tirgus attīstību, Komisija patur tiesības piemērot jaunas, atcelt vai grozīt esošās SIA „Tele2” saistības.

2. *Caurredzamības saistības*

SIA „Tele2” izstrādā un publisko starpsavienojumu pamatpiedāvājumu saskaņā ar Komisijas „Noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu”.

SIA „Tele2” savā starpsavienojumu pamatpiedāvājumā piedāvā vismaz šādus starpsavienojumu pakalpojumus:

- balss savienojumu pabeigšanas SIA „Tele2” tīklā pakalpojumus.

Komisija var grozīt starpsavienojuma pamatpiedāvājumu.

Saistības kavē komersanta ar būtisku ietekmi tirgū dominējoša stāvokļa iespējamo ļaunprātīgo izmantošanu un samazina šķēršļus ienākšanai tirgū.

SIA „Tele2” izstrādātajam un publicētajam starpsavienojuma pamatpiedāvājumam jānodrošina, lai tiktu novērsti vismaz šādi iemesli:

- starpsavienojumu sarunu nepamatota novilcināšana;
- pakalpojumu izmantošanas ierobežošana;
- noteikti nepamatoti tehniski nosacījumi un prasības;
- noteikti nepamatoti vai tiek kavēti noteiktie termiņi starpsavienojumam nepieciešamo tīkla elementu vai līniju nodrošināšanai un starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanai.

Caurredzamības saistības komersantiem, kas pieprasī starpsavienojumu pakalpojumus no SIA „Tele2”, nodrošina skaidrus pasākumu plānošanas apstākļus. Zinot iespējamās izmaksas, komersanti var plānot starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanu un arī ienākšanu tirgū vai, balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem, to turpmāko attīstību.

3. Vienlīdzīgas attieksmes saistības

SIA „Tele2” ir pienākums nodrošināt starpsavienojumu pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasa, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus. SIA „Tele2” ir pienākums sniegt citiem komersantiem elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju ar tādiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „Tele2” pats nodrošina elektronisko sakaru pakalpojumus sev (*self-service*) vai saistītajiem komersantiem.

Ievērojot vienlīdzīgas attieksmes saistības, SIA „Tele2” nodrošina, ka tā būtiskā ietekme tirgū netiek izmantota, lai:

- īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem salīdzinājumā ar saistītajiem komersantiem vai SIA „Tele2”;
- kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū.

4. Tarifu regulēšanas saistības

SIA „Tele2” ir pienākums Komisijai iesniegt visu tarifu, kas tiks publicēti starpsavienojumu un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumos, izmaksu pamatojumu. SIA „Tele2” tarifiem ir jābūt tuvinātiem izmaksām, kas aprēķinātas saskaņā ar Komisijas metodiku „Elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodika” vai, gadījumā, ja pakalpojums iepriekš netika sniegts, plānotajām pakalpojuma izmaksām.

SIA „Tele2” pierāda Komisijai, ka tarifi ir tuvināti izmaksām, nesmot vērā peļņu par veiktajām investīcijām.

SIA „Tele2” jāiesniedz izmaksu pamatojums vismaz par šādiem pakalpojumiem:

- 4.1. tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana;
- 4.2. tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana;
- 4.3. kopēja izvietošana (izvietošanas vietas ierīkošanas izmaksas, izvietošanas vietas abonēšanas izmaksas);
- 4.4. signalizācija;
- 4.5. pārbaudes (tehnisko iespēju novērtēšana);
- 4.6. tehniska ierīkošana, lai nodrošinātu:
 - 4.6.1. balss savienojumu pabeigšanu SIA „Tele2” mobilajā tīklā;
- 4.7. balss savienojumu pabeigšanas pakalpojums SIA „Tele2” mobilajā tīklā:
 - 4.7.1. izsaukuma ierīkošana;
 - 4.7.2. par minūti.

Starpsavienojumu tarifs ir būtisks izmaksu komponents ikvienam komersantam – gan fiksētās izmaksas (tīklu starpsavienojuma līnijas izmaksas), gan mainīgās izmaksas (starpsavienojumu pakalpojumu tarifi). Piemērojot citiem komersantiem augstus tarifus, komersants ar būtisku ietekmi situācijā, ja tarifi nebūtu regulēti,

varētu radīt šķēršļus ienākšanai starpsavienojumu tirgos. Papildus komersants ar būtisku ietekmi tirgū varētu izmantot nepietiekamo cenu starpību (starpsavienojumu izmaksas vairumtirdzniecības pusē un, piemēram, galalietotāja balss telefonijas cenas mazumtirdzniecības pusē), lai ierobežotu konkurenci un kavētu jaunu komersantu ienākšanu vai attīstību tirgū.

Tarifu regulēšana var nodrošināt, ka SIA „Tele2”, pirmkārt, nevar izmantot nepietiekamo cenu starpību un, otrkārt, garantēt, SIA „Tele2” izmaksu un peļņas uzraudzību.

5. Atdalītas finanšu uzskaites saistības

SIA „Tele2” ir pienākums starpsavienojumu jomā veikt atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Komisijas padomes 2005. gada 30. novembra Nr.281 apstiprināto metodiku „Elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodika”.

Atdalītas finanšu uzskaites saistības ierobežo komersanta ar būtisku ietekmi tirgū iespējas neievērot vienlīdzīgas attieksmes saistības. Turklat atdalīta finanšu uzskaites saistība dod Komisijai iespējas kontrolēt tarifu regulēšanas noteikumu ievērošanu. Piemēram, Komisija var izvērtēt, vai komersants ar būtisku ietekmi tirgū izmanto šķērssubsidēšanu starp regulētiem un neregulētiem pakalpojumiem.

9.3.3. AS „Telekom Baltija”

Nemot vērā tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka AS „Telekom Baltija” kā komersantu ar būtisku ietekmi tirgū šādā elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū:

- balss savienojumu pabeigšanas tirgus AS „Telekom Baltija” mobilajā tīklā.

19.tabula: Izejošā noslodze mobilajos tīklos

	2003	2003	2004	2004
Latvijas Mobilais Telefons				
Tele2				
Telekom Baltija				
Skonto				
Ātri				

20.tabula: Darbības ieņēmumi

	2003	2003	2004	2004
Latvijas Mobilais Telefons				
Tele2				
Telekom Baltija				
Skonto				
Ātri				

Latvijas Mobilais Telefons, Tele2 (visi darbības ieņēmumi), Telekom Baltija (tikai darbības ieņēmumi no mobilā tīkla pakalpojumiem)

Nemot vērā „Latvijas Mobilais Telefons” SIA un SIA „Tele2” īpatsvaru starpsavienojumu tirgos, Komisija uzskata, ka, lai gan AS „Telekom Baltija” ir būtiska ietekme tirgū, būtu nesamērīgi piemērot AS „Telekom Baltija” saistības tādā apjomā, kādā tās ir piemērotas „Latvijas Mobilais Telefons” SIA un SIA „Tele2”.

1. Caurredzamības saistības

Komisija AS „Telekom Baltija” nosaka pienākumu publiskot un iesniegt Komisijai starpsavienojumu tarifus vismaz desmit dienas pirms to stāšanās spēkā.

AS „Telekom Baltija” jāpublicē un jāiesniedz Komisijai informāciju par šādiem starpsavienojumu pakalpojumu tarifiem:

1. balss savienojuma ierīkošana to pabeigšanai komersanta tīklā;
2. par balss savienojuma minūtes pabeigšanu.

Saistības ierobežo AS „Telekom Baltija” iespējas ļauunprātīgi izmantot dominējošo stāvokli tirgū un samazina ekonomiskās barjeras ienākšanai tirgū.

Komersantiem, kuri plāno ienākt tirgū, saistības nodrošinās skaidru priekšstatu par plānotajām izmaksām.

Pienākums izstrādāt un publicēt starpsavienojuma un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumus AS „Telekom Baltija” ir nesamērīgs. Ņemot vērā iepriekš minēto, ieņēmumu īpatsvaru pamatpiedāvājumu izstrāde un publiskošana uzskatāma par pārlieku lielu slogu un varētu AS „Telekom Baltija” veidot jaunus šķēršļus ekspansijai tirgū.

2. Vienlīdzīgas attieksmes saistības

AS „Telekom Baltija” ir pienākums nodrošināt starpsavienojumu pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasā, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus. AS „Telekom Baltija” ir pienākums sniegt citiem komersantiem elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju ar tādiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem AS „Telekom Baltija” pats nodrošina elektronisko sakaru pakalpojumus sev (*self-service*) vai saistītajiem komersantiem.

Ievērojot vienlīdzīgas attieksmes saistību, AS „Telekom Baltija” nodrošina, ka tā būtiskā ietekmi tirgū, netiek izmantota, lai:

- īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem salīdzinājumā ar saistītajiem komersantiem vai AS „Telekom Baltija”,
- kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū.

3. Citas saistības

Komisija uzskata, ka piemērot citas saistības AS „Telekom Baltija” nav nepieciešams, jo:

1. citu saistību noteikšana neveicinātu konkurenci, bet ierobežotu AS „Telekom Baltija” konkurētspēju.
2. ņemot vērā AS „Telekom Baltija” īpašos apstākļus, tās būtu pārlieku liels slogs un radītu jaunus šķēršļus ienākšanai tirgū.
3. piemērotās saistības ir pietiekamas, lai nodrošinātu, ka AS „Telekom Baltija” nevar ierobežot tirgu tādā veidā, ka komersants uzspiež citiem komersantiem pārmērīgi augstas cenas. Pirmkārt, Komisija uzskata, ka AS „Telekom Baltija” kā patlaban vismazākais komersants nevar pieprasīt no komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū citrus savienojumu pabeigšanas tarifus kā komersanti ar būtisku

ietekmi tirgū var pieprasīt no AS „Telekom Baltija” saskaņā ar tarifu regulēšanas saistībām. Arī mijiedarbība ar SIA „Lattelekom” neliecina, ka AS „Telekom Baltija” ir pietiekama tirgus vara piemērot augstākas cenas. SIA „Lattelekom” noteikti atteiktos maksāt vairāk par savienojumu pabeigšanu AS „Telekom Baltija” tīklā nekā par regulēto savienojumu pabeigšanu „Latvijas Mobilais Telefons” SIA un SIA „Tele2” tīklos. Ņemot vērā AS „Telekom Baltija” vienlīdzīgas attieksmes saistības, AS „Telekom Baltija” nav iespējams pieprasīt no citiem komersantiem, kuriem nav būtiskas ietekmes tirgū, lielākas cenas. Otrkārt, SIA „Lattelekom” ir saistības nodrošināt tranzītu uz mobilajiem tīkliem, arī uz AS „Telekom Baltija”. Citiem komersantiem vienmēr ir iespēja izmantot šo tranzītu un maksāt regulētu cenu. Tādā gadījumā AS „Telekom Baltija” rīcības brīvība noteikt cenu ir ierobežota. Ja AS „Telekom Baltija” savienojumu pabeigšanas cena būtu augstāka nekā SIA „Lattelekom” regulētā tranzīta cena, citi komersanti izmantotu SIA „Lattelekom” tranzītu pakalpojumus un AS „Telekom Baltija” saņemtu no SIA „Lattelekom” tikai savienojumu pabeigšanas pakalpojumu par regulētu cenu.

Nemot vērā, ka AS „Telekom Baltija” pakalpojumus sāka piedāvāt tikai 2004. gadā 15. novembrī, Komisija uzskata, ka AS „Telekom Baltija” tirgus daļa turpmākajos gados pieauga, tādējādi mainot konkurences situāciju tirgū Nr. 16. Tāpēc Komisija novēro situāciju un attīstību tirgū un patur tiesības piemērot jaunas, atceļt vai grozīt esošās AS „Telekom Baltija” saistības.

Saīsinājumi

- 2G: (*2nd generation*) mobilā tīkla otrā paaudze, tas ir GSM un DCS;
3G: (*3rd generation*) mobilā tīkla trešā paaudze, tas ir UMTS un CDMA
CDMA: (*code division multiple access*) koddales daudzkārša piekļuve
DCS: (*digital cellular system*) ciparu šūnu sakaru sistēma
EK: Eiropas Komisija
ESL: Elektronisko sakaru likums
ET: Eiropas Kopienu Tiesa
GPRS: (*general packet radio service*) vispārējais pakešu radiopakalpojums
GSM: (*global system for mobile communications*) globālā mobilo sakaru sistēma
HHI: Hirfendāla-Hiršmana indekss
MVO: Mobilais virtuālais operators
PP: Pieslēguma punkts
SIM: (*subscriber identity module*) lietotāja identifikācijas modulis
SMS: (*short message service*) īsziņa
SP: Starpsavienojumu punkts
UMTS: (*universal mobile telecommunications service*) universālā mobilo telesakaru sistēma
VPI: Valsts pārvaldes iestāde